

**ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM
KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN
SINIRLANDIRILMASI**

**Hasan BAĞRIAÇIK
(Yüksek Lisans Tezi)**

Eskişehir 2001

**ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN
SINIRLANDIRILMASI**

Hasan BAĞRIAÇIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Ayşe Tülin YÜRÜK

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Haziran 2001

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASI

Hasan BAĞRIAÇIK

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2001

Danışman : Ayşe Tülin YÜRÜK

Anonim şirketleri üçüncü kişilere karşı yönetim kurulu temsil eder.

Yönetim kurulunun temsil yetkisinin kapsamı, Ticaret Kanunuyla düzenlenmiştir. Ticaret Kanununa göre yönetim kurulu, anonim şirketin konusuna giren tüm hususlarda şirketi temsil yetkisine sahiptir. Yönetim kurulunun temsil yetkisi, kural olarak üçüncü kişilere karşı sınırlandırılmaz.

Ancak, Ticaret Kanununda bu yetkinin şirketin iradesi ile iyi niyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılabilceği bir takım istisnaî düzenlemeler de mevcuttur. Ticaret Kanununun benimsediği şekilde temsil yetkisi sınırlandırılan yönetim kurulunun bu sınırlandırmayı aşan hususlarda iyi niyetli üçüncü kişilerle yapmış olduğu hukukî işlemler anonim şirketi bağlamaz. Bu durum ise şirket ile hukukî işlemlerde bulunan iyi niyetli üçüncü kişilerin, yönetim kurulunun şirketi temsil yetkisinin varlığına olan güvenlerini sarsacak niteliktedir.

Bu çalışmada yönetim kurulunun temsil yetkisinin şirketin iradesi ile iyi niyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılabilceği haller incelenerek, bu hallerde iyi niyetli üçüncü kişilerin korunması açısından Ticaret Kanununun nasıl bir yöntem izlediği açıklanmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

The board of directors represents the joint stock company against third parties.

Representation of authority of board of directors is determined by the Commercial Code. According to Commercial Code the board of directors has the authority of representation in all the matters concerning subjects of joint stock company. Representation of authority of the board of directors in principal cannot be constrained against third parties in good faith.

Besides, there are some exceptional provisions that allow to constrain this authority by the will of the company against third parties in good faith. When the authority of the board of directors has been limited in that way, its legal transactions carried out with third parties in good faith exceeding given restriction don't bind the joint stock company. This situation is not trustworthy for third parties in good faith who have legal transactions with the company which are carried out in reliance on the representation of authority of the board of directors.

In this paper, matters which can be constrained representation of authority of board of directors against third parties in good faith by the will of the company and the method of the Commercial Code for protection third parties in good faith will be examined.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Hasan BAĞRIAÇIK'ın "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması" başlıklı tezi **13 Temmuz 2001** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, **Özel Hukuk Anabilim Dalında**, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr.Ayşe Tülin YÜRÜK
Üye : Prof.Dr.Akar ÖCAL
Üye : Prof.Dr.Özcan UÇKAN

Prof.Dr.Enver ÖZKALP
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ	ii
ABSTRACT.....	iii
JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖZGEÇMİŞ	v
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL ANLAMDA TEMSİL

1. TEMSİL KAVRAMI	4
2. TEMSİLİN ÇEŞİTLERİ.....	5
2.1. Doğurduğu Hükümler Açısından	5
2.2. Kaynakları Açısından.....	6
2.3. İrade Beyanlarına Muhatap Olabilmek Açısından	8
2.4. Temsilcinin Yetkisi Açısından	8
3. TEMSİL YETKİSİNİN KAPSAMININ BELİRLENMESİ	9
4. TEMSİL YETKİSİ VE TALİMAT.....	9
5. TEMSİL YETKİSİ VE VEKÂLET.....	10
6. TEMSİL YETKİSİ VE EHLİYET	11

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETİN TEMSİLİ AÇISINDAN EHLİYET

1. GENEL OLARAK.....	12
2. ANONİM ŞİRKETİN EHLİYETİNİN SINIRLANDIRILMASI.....	13
3. ANONİM ŞİRKETİN EHLİYETİNİN KAPSAM VE SINIRLARININ TESPİTİ.....	14

3.1. Anonim Şirketin Ehliyetinin Kapsam ve Sınırlarının Tespitinde MK. 46 ve TTK. 137. Maddelerinin Değerlendirilmesi	14
3.2. Anonim Şirketin Ehliyetine Getirilen Kanunî İstisnalar	16
4. ANONİM ŞİRKETİN KONU DIŞI İŞLEMLERİ	18
4.1. Konu Dışı İşlemler Ayrımı ve Ultra Vires Doktrini	18
4.2. Konu Dışı İşlemlerin Hukukî Sonucu	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETİN TEMSİLİ

1. GENEL OLARAK	22
2. ANONİM ŞİRKETİN YÖNETİM KURULUNCA TESPİTİ	23
2.1. Yönetim Kurulunun Anonim Şirketin Temsilinde Münhasır Yetkili Organ Olması.....	23
2.2. Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisini Kullanması.....	24
3. DENETÇİLERİN VEYA KAYYIMIN ŞİRKETİ TEMSİL ETMESİ	26
4. TASFİYE HALİNDE ANONİM ŞİRKETİN TEMSİLİ	27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN İŞLETME KONUSUYLA SINIRLANDIRILMASI

1. GENEL OLARAK	30
2. YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASINDA TTK. m. 137 ve TTK. m. 321/1'DE KULLANILAN TERİMLERİN ANLAMI	31
3. YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASINDA ESAS ALINACAK ÖLÇÜT	32

3.1. Temsil Yetkisinin İşletme Konusu İle Sınırlı Olacağı	32
3.2. İşletme Konusunun Tespiti	34

BEŞİNCİ BÖLÜM

YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN ESAS SÖZLEŞMEYE KONULACAK KAYITLARLA SINIRLANDIRILMASI

1. GENEL OLARAK	36
2. YER İTİBARIYLA SINIRLANDIRMA	36
2.1. Merkez Ve Şubeden Ne Anlaşılması Gerektiği	37
2.2. Yer İtibarıyla Sınırlandırmada Temsil Yetkisinin Kapsamı	39
3. BİRLİKTE TEMSİL İLE SINIRLANDIRMA	41
3.1. Birlikte Temsilcilerin İradelerini Bildirim Şekli	42
3.2. Birlikte Temsilcilerden Birinin Temsil Yetkisinin Sona Ermesi	44
3.3. Birlikte Temsilcilerden Birinin Diğerine Tek Başına Şirketi Temsil Yetkisi Verip Veremeyeceği	45
3.4. Bir Ticarî Mümessile Birlikte Temsil Şartı Kararlaştırılıp Kararlaştırılmayacağı	46
4. TEMSİL YETKİSİNİN TERHİSİ HALİNDE SINIRLANDIRMA	47
4.1. Temsil yetkisinin Belirli Üyelere Terhisi Halinde Sınırlandırma	49
4.2. Temsil Yetkisinin Üçüncü Kişilere Terhisi Halinde Sınırlandırma	50
5. TASFİYE HALİNDE SINIRLANDIRMA	51
6. YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASI USULÜ	53
6.1. Birlikte Temsil ile Ya da Yer İtibarıyla Sınırlandırma Usulü	53
6.2. Temsil Yetkisinin Terhisi Halinde Sınırlandırma Usulü	55

6.3. Tasfiye Halinde Sınırlandırma Usulü.....	56
7. GEÇERLİ SINIRLANDIRMALARIN ÜÇÜNCÜ KİŞİLER AÇISINDAN ETKİSİ.....	57
7.1. Geçerli Sınırlandırmaları Tescil ve İlân Edilmesi Halinde	57
7.2. Geçerli Sınırlandırmaların Tescil ve İlân Edilmemesi Halinde.....	61

ALTINCI BÖLÜM

YÖNETİM KURULUNUN TEMSİLYETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASININ GEÇERSİZ YA DA ETKİSİZ OLDUĞU HALLER

1. GENEL OLARAK	63
2. KONU VEYA MİKTAR BAKIMINDAN SINIRLANDIRMA	63
3. KANUNUN İZİN VERDİĞİ SINIRLANDIRMA ŞARTLARININ OLUŞMAMASI	65
4. HAKSIZ FİİL HALİNDE SINIRLANDIRMA.....	66
5. PASİF TEMSİL HALİNDE SINIRLANDIRMA.....	67
6. GEÇERSİZ SINIRLANDIRMALARIN ÜÇÜNCÜ KİŞİLER AÇISINDAN ETKİSİ	68
SONUÇ	71
KAYNAKÇA.....	75

KISALTMALAR

ABD.	: Ankara Barosu Dergisi
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
B.	: Bası
BK.	: Borçlar Kanunu
bkz.	: Bakınız
BATİDER.	: Banka ve Ticaret Hukuk Dergisi
C.	: Cilt
E.	: Esas
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
İBD.	: İstanbul Barosu Dergisi
İBK.	: İsviçre Borçlar Kanunu
İ.H.F.M.	: İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: Madde
MK.	: Medeni Kanun
s.	: Sayfa
Sa.	: Sayı
Teb.K.	: Tebligat Kanunu
Teb. K. T.	: Tebligat Kanunu Tüzüğü
TST.	: Ticaret Sicili Tüzüğü
TTK.	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yargıtay
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Anonim şirketler, oluşturdukları büyük sermaye birikimleriyle ülke ekonomisinde önemli bir yere sahip olan ticaret şirketleridir.

Anonim şirketler, ticarî hayatta kuruluş amaçlarını gerçekleştirebilmek amacıyla üçüncü kişilerle hukukî işlemlerde bulunurlar. Bu işlemlerin anonim şirket yönünden hüküm ve sonuçlar doğurabilmesi için şirketin o yönde iradesini açıklaması gerekir. İşte, anonim şirketin iradesini üçüncü kişilere açıklama yani şirketin temsili yetkisi yönetim kuruluna aittir (TTK.m.317).

Yönetim kurulu anonim şirkete ait medeni hakları kullanır. Şirketin medeni haklarını kullanabildiği ölçüde hukukî işlemlere girebilmesi, yönetim kurulunun temsil yetkisini kullanmasıyla gerçekleşmektedir. Bu anlamda yönetim kurulu anonim şirketin kanunî temsil organıdır (TTK.m.317).

Yönetim kurulu, anonim şirketin konusuna giren tüm hususlarda şirketi temsil yetkisine sahiptir. Yönetim kurulunun temsil yetkisi kural olarak iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılmaz (TTK.m.321/I,II). Buna göre yönetim kurulunun iyiniyetli üçüncü kişilerle yapmış olduğu hukukî işlemler ister olağan, ister olağanüstü olsun, şirket konusuna dahil edilebiliyorsa; anonim şirket yapılan işlemle bağlı kalır. Yine bu işlemlerin esas sözleşmeye, genel kurul kararlarına aykırı olması da iyiniyetli üçüncü kişiler açısından hüküm ifade etmez (TTK.m.321/IV).

Ticaret Kanununun yukarıda belirtilen yönetim kurulunun temsil yetkisinin iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılmamasına ilişkin düzenlemeleri, şirketle hukukî işlem yapmak isteyen üçüncü kişilerin iyiniyetinin korunmasına ve bu kişilerin anonim şirketle hukukî işlemlerini güven içinde yapabilmesine yöneliktir.

Ancak Ticaret Kanununda bu yetkinin şirketin iradesiyle iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılabilceği bir takım istisnaî düzenlemeler de mevcuttur.Zira, kanunun belirttiği şekilde temsil yetkisi sınırlandırılan yönetim kurulunun, bu sınırlandırmayı aşan hususlarda iyiniyetli üçüncü kişilerle yapmış olduğu hukukî işlemler anonim şirketin bağlamaz.Bu durum ise şirketle hukukî ilişkide bulunan iyiniyetli üçüncü kişilerin, yönetim kurulunun şirketin temsil yetkisinin varlığına olan güvenlerini sarsacak niteliktedir.

İşte bu çalışmada, yönetim kurulunun temsil yetkisinin şirketin iradesi ile iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılabilceği haller incelenerek; bu hallerde iyiniyetli üçüncü kişilerin korunması, dolayısıyla ticarî işlemlerin güven içinde yapılabilmesi bakımından Ticaret Kanununun nasıl bir yöntem izlediği açıklanmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde genel anlamda temsil konusuna değinilecektir. Bu bölümde Borçlar Kanununda düzenlenen temsil kavramı üzerinde durulacak, temsilin çeşitleri açıklanacak ayrıca temsil yetkisinin kapsamı belirlenmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde şirketin temsili ile ehliyeti arasındaki ilişkiyi açıklamak bakımından anonim şirketin temsili açısından ehliyet konusu incelenecektir. Bu bölümde anonim şirketin ehliyetinin kapsam ve sınırları tespit edilecek ve şirketin konu dışı işlemlerinin hukukî sonucu üzerinde durulacaktır.

Üçüncü bölümde anonim şirketin temsili konusuna değinilecektir. Bu bölümde yönetim kurulunun anonim şirketin temsilindeki yeri ve önemi açıklanmaya çalışılacaktır.

Dördüncü bölümde yönetim kurulunun temsil yetkisinin işletme konusuyla sınırlandırılması konusu açıklanacaktır.

Yönetim kurulunun temsil yetkisinin esas sözleşmeye konulacak kayıtlarla sınırlandırılması beşinci bölümde açıklanacaktır. Bu bölümde açıklanacak olan sınırlandırma halleri dördüncü bölümden farklı olarak doğrudan yönetim kurulunun temsil yetkisine ilişkindir. Oysa dördüncü bölümde belirtilen temsil yetkisinin işletme konusuyla sınırlandırılması hali, tüm şirket temsilcilerine ve bu arada yönetim kuruluna yöneliktir.

Altıncı ve son bölüm yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılmasının geçersiz ya da etkisiz olduğu hallere ilişkindir. Bu bölümde, yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılmayacağı yani böyle bir kaydın iyiniyetli üçüncü kişilere karşı geçersiz olacağı, bazı durumlarda ise geçerli bir sınırlandırmaya rağmen kaydın üçüncü kişileri bağlamayıp etkisiz kalacağı haller açıklanacaktır.

Çalışmamızda konuyu sınırlandırmak bakımından yönetim kurulunun temsil yetkisinin şirketin iradesi ile iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılıp, sınırlandırılmayacağı hususu üzerinde durulacak ayrıca bu yetkinin sınırlandırılmasından doğabilecek her türlü sorumluluk problemi inceleme dışı bırakılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL ANLAMDA TEMSİL

1. TEMSİL KAVRAMI

Temsil; bir hukukî işlemi, bir şahsın başka bir şahıs nam ve hesabına yapması ve işlemin hukukî sonuçlarının bu şahıs üzerinde doğmasının sağlanmasıdır¹. İşte, bir hukukî işlemi başkası yerine onun için yapan kimseye temsilci, aralarındaki hukukî ilişkiye temsil ilişkisi ve yapılan hukuki işleme de temsil yoluyla yapılan hukukî işlem denir².

Genel anlamda temsile ilişkin hükümler Borçlar Kanununun 32-40. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bunlardan BK.'nun 32- 37. maddeleri yetkili temsile, 38 – 39. maddeleri ise yetkisiz temsile ilişkindir. Bu hususta BK.'nun 40. maddesi, şirket temsilci ve memurları ile tüccar vekilleri hakkındaki hükümleri saklı tutmuştur.

Temsil ancak hukukî işlemlerin yapılmasında söz konusu olur. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasında temsil uygulanmaz. Hukuka, ahlâk ve adaba aykırı bir eylemi yapan kimse onun hukukî sonuçlarına katlanmalıdır. Bu

---

¹ Temsili açıklamak için ileri sürülen teoriler için bkz. Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (C.1, B.6, İstanbul: 1998); s. 393 vd; Turhan Esener, **Selâhiyete Müstenit Temsil** (Ankara: 1961), s. 4 vd.

² Safa Reisoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (B. 13, İstanbul: 1999), s.114; Turgut Önen, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (B. 5, Ankara: 1999), s. 69.

bağlamda temsil yoluyla haksız fiil işlenemez, hukuka, ahlâka ve adaba aykırı eylemlerde bulunulamaz³.

Temsil tüzel kişilere ilişkin ise bu defa organların varlığı zorunludur. Tüzel kişiler iradelerini organları aracılığıyla açıklar. Organlar tüzel kişiyi üçüncü kişilere karşı temsil ederler ve üçüncü kişilerle hukukî ilişkiye girerler. Organlar tüzel kişinin parçasıdır ve organın davranışı doğrudan tüzel kişinin davranışı kabul edilir (MK.m. 47, 48). Tüzel kişiliğin temsilinde organ bu bakımdan temsilciden farklıdır. Ancak, tüzel kişiler de bazı işlerini görmek üzere bazı kişileri temsilci seçebilirler. Fakat, bunlar tüzel kişinin organı sayılmazlar⁴.

Borçlar Kanununun genel kısmında düzenlenen temsil ilişkisi Medeni Kanunun ayrılmaz bir cüz'ü olan Ticaret Kanunu açısından da, o husustaki hükümler saklı kalmak kaydıyla uygulama alanı bulacaktır (TTK. m.1vd.).

2. TEMSİLİN ÇEŞİTLERİ

2. 1. Doğurduğu Hükümler Açısından.

Temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı işlemin hak ve borçlarının, temsil olunan şahsın hukukî alanında doğrudan veya dolaylı olarak doğması bakımından temsil, dolaylı ve doğrudan temsil olarak incelenir.

³ Kemal Oğuzman - Turgut Öz , **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (İstanbul: 1995), s. 153; Aydın Aybay, **Borçlar Hukuku Dersleri, Genel Bölüm** (B. 11 İstanbul: 1995), s. 66; Selâhattin Sulhi Tekinay – Sermet Akman – Haluk Burcuoğlu – Atillâ Altop, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (B. 7, İstanbul: 1993), s. 169; Mehmet Ayan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** (B. 2, Konya: 1998).

⁴ Teoman Akünel, **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler** (İstanbul: 1995), s. 35; Bilge Öztan, **Tüzel Kişiler** (B. 2, Ankara: 1998), s.38; Ergun Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler** (B.5, İstanbul: 1982), s. 72 vd.

Temsilci hukukî işlemi kendi adına, fakat temsil edilen hesabına yaptığı takdirde; dolaylı temsil söz konusudur. TTK'nun 808 – 815. maddelerinde düzenlenen “taşımaya işleri komisyonculuğu” dolaylı temsile örnektir. Dolaylı temsilde hukukî işlemde doğan hak ve borçlar önce temsilciye ait olur, daha sonra bu hak ve borçlar alacağın temliki ve borcun naklî kurallarına göre temsil edilene devredilir. Bu halde temsilcinin, temsil edilen adına işlem yapmak niyeti de bulunmalıdır⁵.

Temsilcinin yaptığı hukukî işlemlerden doğan hak ve borçların doğrudan temsil edilen kişiye ait olması sonucunu veren temsile ise doğrudan temsil denilir. BK. 32 – 39. maddelerinde doğrudan temsil düzenlenmiştir.

Doğrudan temsilde, dolaylı temsilden farklı olarak, işlemin hak ve borçlarının temsil edilen kişiye geçmesi için ikinci bir temlik – nakil işlemine gerek yoktur. Doğrudan temsilin varlığı için temsilcinin temsile yetkili olması, temsil olunan adına hareket etmesi ve temsilci olduğunu bildirmesi gereklidir. Diğer tarafın söylememiş olmasına rağmen bir temsil ilişkisinin bulunduğu durumdan anlaşılıyor ise ya da diğer taraf için temsilci veya temsil edilen ile işlem yapmak farksız ise (örneğin peşin para ile yapılan alım – satımlarda olduğu gibi) temsilci sıfatını bildirme şartı aranmaz (BK.m.32/II)⁶.

2. 2. Kaynakları Açısından

Temsil, yetkisini aldığı kaynak açısından; kanunî ve rızaî temsil olmak üzere ikili bir ayrıma tâbidir.

⁵ Reisoğlu, Borçlar Hukuku...,s. 115; Önen, a.g.e., s. 70; Aybay, a.g.e., s. 68; Esener, a.g.e. s.13.

⁶ Oğuzman – Öz, a.g.e., s. 154; Eren, a.g.e., s. 394; Ayan, a.g.e., s 193, Tekinay – Akman – Burcuoğlu – Altop , a.g.e. , s. 168.

Eğer temsilcinin bir başkası adına ve hesabına işlem yapabilme yetkisi bir kanun hükmüne dayanıyorsa, orada kanunî temsilden söz edilir. Kanunî temsil kaynağını bir kanun hükmünden alır⁷. Örneğin, MK. m. 268'e göre velâyet, kanundan doğan bir kanunî temsilcilik ilişkisidir. Yine kanun tarafından tüzel kişilerde bir takım organlara kanunî temsil yetkisi verilmiştir. Tüzel kişiler iradelerini organları aracılığıyla açıklar (MK. m. 48). Organlar aslında teknik anlamda tüzel kişinin kanunî temsilcileridir. Organ, tüzel kişi adına hareket ederken tüzel kişinin iradesini açıklar ve yaptığı işlemlerle onu yükümlülük altına sokar. Bu, kanunî temsilin hukukî sonucudur⁸.

Temsilcinin yetkisi bizzat temsil edilen kişi tarafından verilmişse bu taktirde rızaî temsil vardır. Borçlar Kanununun 32 – 39 . maddelerinde düzenlenmiş bulunan hükümler esas itibariyle rızaî temsile ilişkindir⁹ .

Rızaî temsil yetkisi, temsil olunacak kimsenin kural olarak tek taraflı ve temsilci olacak kimseye yönelteceği bir irade beyanıyla verilir. Bu beyan temsilciye yöneltilmesiyle hüküm ifade eder. Temsilcinin bu beyanı kabul etmesi gerekli olmayıp, hatta kendisine ulaşan bu beyanı öğrenmesi de gerekli değildir. Rızaî temsil yetkisinin verilmesinde hiçbir şekil şartı aranmazken, yetkiyi verenin kural olarak tam ehliyetli olması gereklidir¹⁰ .

⁷ Eren, a.g.e., s. 398; Önen, a.g.e., s. 71; Aybay, a.g.e., s.71 .

⁸ Sait Kemal Mimaroglu, **Ticaret Hukuku, Ortaklıklar Hukukuna Giriş, Genel Hükümler, Kollektif ve Komandit Ortaklıklar** (C. 2, Ankara: 1972), s. 108.

⁹ Oğuzman – Öz, a.g.e, s. 158; Esener, a.g.e., s.25; Önen, a.g.e. s.72 .

¹⁰ Tekinay – Akman - Burcuoğlu – Altop, a.g.e., s.172 ; Ayan, a.g.e, s. 192 .

2. 3. İrade Beyanlarına Muhatap Olabilmek Açısından

Temsil, irade beyanlarına muhatap olabilmek açısından aktif ve pasif temsil olarak incelenir.

Temsil yetkisi, temsil olunan adına irade beyanında bulunma hususunda ise aktif temsil yetkisinden, temsil olunana yapılacak irade beyanlarına muhatap olabilmek hususunda ise pasif temsil yetkisinden söz edilir. Borçlar Kanunumuz aktif temsil yetkisini düzenlemiştir. Aktif temsil yetkisinin çoğu kere pasif temsil yetkisini de kapsadığı kabul edilir. Örneğin, temsil olunan adına icapta bulunmaya yetkili olan temsilcinin, gönderilecek kabul haberine muhatap olmak yetkisi de var sayılır. Ancak, bir kimseye sadece aktif ya da sadece pasif temsil yetkisinin verilmesine bir engel yoktur¹¹.

2. 4. Temsilcinin Yetkisi Açısından

Üçüncü kişiyle akit yapan kişinin böyle bir sözleşmeyi başkası adına ve hesabına yapma yetkisinin bulunup bulunmamasına göre temsil; yetkili ve yetkisiz temsil olarak incelenir.

Eğer temsilcinin yapacağı hukukî işleme başlangıçta ya da sonradan verilen izin ile yetki tanınmışsa yetkili temsil söz konusudur (BK. m. 32 – 37). Bir kimsenin gerekli yetkiye sahip olmamasına rağmen başkası adına hukukî işlem yapması halinde ise yetkisiz temsilden bahsedilir (BK. m. 38 – 39) .

Yetkisiz temsil halinde yapılan işleme temsil olunan icazet verirse, işlem geriye etkili sonuçlar doğurur. İcazetin verilme anına kadar ise hukukî işlemin

¹¹ Oğuzman - Öz, a.g.e., s. 167; Eren, a.g.e., s.397; Esener, a.g.e, s.77.

geçerliliği askıdadır. Bu halde temsil olunan, yetkisiz temsilcinin işlemi ile bağlı değilse de, karşı taraf makul bir süre daha bağlıdır(BK. m. 38)¹².

3. TEMSİL YETKİSİNİN KAPSAMININ BELİRLENMESİ

Temsil yetkisinin kapsamı, yetkiye temel oluşturan hukukî işlem çerçevesinde belirlenir (BK. m. 33 /I). Temsilciye verilen yetki, acaba ne gibi hukukî işlemlerin yapılmasını mümkün kılıyor? İşte bu soruya verilecek cevap, temsilcinin yetki sınırını da tayin eder. Bu esas, vekâlet sözleşmesinden doğan temsil yetkisini düzenleyen BK.'nun 388/II. maddesinde açıkça ifade edilmektedir. Bu hükme göre, vekile vekâlet görevini yerine getirebilmesi için gerekli yetkiler verilmiş sayılır. Örneğin vekilin, satmak üzere müvekkilinden aldığı gayri menkul bir malı, hem satmaya hem de teslim etmeye yetkili olduğu kabul edilmelidir¹³.

Temsil yetkisi süre, şahıs ve konu yönünden sınırlandırılabilir. Eğer, temsilcinin yetkisinin kapsamı üçüncü şahıslara bildirilmişse, kapsam üçüncü şahsa yapılan bildirim göre belirlenir (BK.m.33 / II)¹⁴.

4. TEMSİL YETKİSİ VE TALİMAT

Talimat, temsil yetkisinin nasıl kullanılacağı hususunda, temsil edilen tarafından, temsilciye verilen emirlerdir. Talimat, temsil yetkisinin kullanılmasına

¹² Reisoğlu , Borçlar Hukuku... , s.123; Ayan, a.g.e., s.200; Önen, a.g.e., s.77.

¹³ Tekinay – Akman – Burcuoğlu – Altop, a.g.e., s.177; Esener, a.g.e., s.79 vd.

¹⁴ Eren, a.g.e., s.407; Oğuzman – Öz, a.g.e., s. 163 .

ilişkin yöntemi belirlediği için, temsil yetkisi olmayan hallerde talimat da mevcut olmaz¹⁵.

Talimat temsil yetkisine etki yapmayacak emirler şeklinde olabileceği gibi, onu sınırlandıran emirler de olabilir. Örneğin, temsilciden kendisine verilen malı satmadan önce iyi bir piyasa araştırması yapmasının istenmesi, temsil yetkisine etki yapmayan bir talimat olmasına karşın, bu malı satabileceği en düşük fiyatın belirlenmesi temsil yetkisini sınırlandıran bir talimattır¹⁶.

5. TEMSİL YETKİSİ VE VEKÂLET

Bir çok hâlde vekâlet ile temsil yetkisi birlikte verilse de, bir sözleşme olan vekalet ile tek taraflı bir hukukî işlem olan temsil yetkisini, birbirine karıştırmamak gerekir.

Vekâlet bir sözleşmedir. Karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla vekâlet sözleşmesi yapıldığında vekil, diğer tarafa karşı yüklendiği işi yapma borcu altına girer ve borcunu yerine getirmediği takdirde, sözleşmeye aykırı hareket ettiği için sorumlu olur. Tek taraflı bir irade beyanıyla verilen temsil yetkisi ise, temsilciyi temsil edilen adına hukukî işlem yapmaya yetkili kılar. Ancak temsilci, temsil yetkisi verene karşı herhangi bir borç altına girmez. Yine, temsil yetkisi dış ilişkiyi ilgilendirirken, vekâlet sözleşmesi vekil ile müvekkil arasında olup, iç ilişkiyi ilgilendirir¹⁷.

¹⁵ Tekinay – Akman – Burcuoğlu – Altop, a.g.e., s.181; Eren, a.g.e., s.411; Esener, a.g.e., s. 82 vd.

¹⁶ Oğuzman – Öz, a.g.e., s. 164; Eren, a.g.e, s. 412 .

¹⁷ Fahrettin Aral, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri** (B.3, Ankara: 2000), s.541; Reisoğlu, **Borçlar Hukuku...** , s.118; Esener, a.g.e., s.61 vd.

Temsil yetkisi vekâletten başka bir sözleşme, bir iş veya şirket sözleşmesi sebebiyle de verilmiş olabilir.

Temsil yetkisi, verilmesine esas teşkil eden sözleşmeden bağımsız olarak mevcuttur. Örneğin, sınırlı ehliyetsiz olan 17 yaşında bir küçük, velisinin izni olmadan bir vekâlet sözleşmesi yaparsa bu sözleşme geçersiz olur. Ancak, küçüğe vekâlet sözleşmesinden dolayı verilmiş olan temsil yetkisi ve buna dayanılarak yapılan hukukî işlem geçerliliğini korur¹⁸.

6. TEMSİL YETKİSİ VE EHLİYET

Ehliyet, kişinin haklara sahip olması, hakları kullanması, görev ve sorumluluklar yüklenebilmesi durumunu ifade eder. Bunlardan hak ve borçlara sahip olabilmek hak ehliyeti, kişinin kendi eylemiyle hak ve borçlar yaratması ise fiil ehliyeti olarak tanımlanır. Hak ehliyeti, kişilikle eş anlama gelip tüm kişiler bu ehliyete sahipken, fiil ehliyeti yalnızca kanunun aradığı şartları taşıyan kişilerde bulunur¹⁹.

Fiil ehliyetinde olduğu gibi temsil ilişkisi de hakların kullanılmasına hizmet eder. Ancak, bu halde temsil olunan haklarını bizzat kendisi değil, vermiş olduğu yetkiye dayalı olarak temsilcisi aracılığıyla kullanmaktadır²⁰. Yine temsil ilişkisinde, temsil olunanın kural olarak tam ehliyetli olması gerekirken, temsilcinin temyiz yeteneğine sahip olması gerekli ve yeterlidir. Zira, temsil yetkisi temsilci açısından bir borç doğurmamaktadır²¹.

¹⁸ Cevdet Yavuz, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler** (İstanbul : 2000), s. 350 vd.; Oğuzman – Öz, a.g.e, s. 157; Tekinay – Akman – Burcuoğlu – Altop, a.g.e., s.174 vd.

¹⁹ Aydın Zevkililer, **Medeni Hukuk** (B.5, İzmir: 1997), s.221; Mehmet Ayan, **Medeni Hukuk** (Konya: 1997), s. 197 vd; Özsunay, a.g.e., s.61, 70 .

²⁰ Halil Arslanlı, **Türk Hukukunda Devletçiliğin Anonim Şirketin Ehliyeti Üzerine Tesiri** (İstanbul: 1942), s.69 vd.

²¹ Eren, a.g.e., s. 403; Oğuzman – Öz, a.g.e., s. 174, 175 .

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETİN TEMSİLİ AÇISINDAN EHLİYET

1. GENEL OLARAK

Tüzel kişiliğe sahip olan ticaret şirketlerinde ehliyet terimi ile hak ehliyeti, temsil ile de fiil ehliyeti kastedilmiş olur²².

Tüm tüzel kişilerde olduğu gibi ticaret şirketlerinde de fiil ehliyeti, hak ehliyetinden daha geniş olmadığı gibi, hak ehliyetinin sınırlandırılması sonuç itibariyle fiil ehliyetinin sınırlandırılmasına da etki eder. Hak ehliyeti olmayan bir hususta kullanma ehliyeti de yoktur. Buna göre aslın ehil olmadığı bir durumda, temsilcinin şirket adına işlem yapabilmesi düşünülemez. Öyleyse ticaret şirketlerinde ehliyetin sınırları temsil yetkisinin de sınırlarını belirlemektedir²³.

Ticaret şirketlerinin ve bu arada anonim şirketlerin temsili, kural olarak bu işe yetkili kılınan organlar aracılığıyla gerçekleştirilir (MK. m. 48). Şirketin ehliyeti, bu organların temsil yetkilerinin en geniş sınırını tayin eder. Şirketin temsilinde, yetkili organların ne gibi işlemleri yapabileceği ve bu işlemlerden şirketin üçüncü kişilere karşı sorumlu olup olmayacağı hususu, ancak şirketin ehliyeti tayin edildikten sonra belirlenebilir²⁴. Bu anlamda ehliyet, anonim

²² Oğuz İmregün, "Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili", II. **Banka ve Ticaret Hukuku Haftası** (Ankara : 1962), s. 275 .

²³ Ersin Çamoğlu – Reha Poroy – Ünal Tekinalp, **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku** (B.8, İstanbul :2000), s. 304; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku** (B.2, Konya:1995), s. 113 .

²⁴ Korkut Özkorkut, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali** (Ankara: 1996), s. 6; Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler** (İstanbul: 1960), s. 137.

şirketin temsili açısından öncelikle incelenmesi gereken bir ön sorundur²⁵.

2. ANONİM ŞİRKETİN EHLİYETİNİN SINIRLANDIRILMASI

Kamu yararının üstün tutulduğu hukuk sistemlerinde anonim şirketin ehliyeti sınırlandırılmıştır. Nitekim, toplumun ekonomik düzenini etkileyecek güce sahip olan anonim şirketler, çok sayıda küçük tasarruf sahibinin birikimlerini değerlendirmeye çalıştığı, büyük sermayeli kuruluşlardır²⁶. Yine anonim şirketlerde kişisel sorumluluk olmadığından, şirket konusu dışında yapılan işlemler şirket malvarlığını azaltacak nitelikteyse, alacaklıların zarara uğraması söz konusudur²⁷.

Sınırlı ehliyet ilkesinin kabul edildiği hukuk sistemlerinde şirket, işletme konusu dışında yapılan işlemlere icazet verse bile işlem geçerlilik kazanamaz. Çünkü, yeni bir izin alınmadan şirket esas sözleşmesinde belirtilen işletme konusunun değiştirilmesi caiz değildir²⁸.

Kanun koyucu eğer şirketle ilişkiye giren üçüncü kişilerin menfaatini üstün tutuyorsa, bu defa anonim şirketlerde sınırsız ehliyet ilkesi hakim olur. Sınırsız ehliyet ilkesinin kabulü halinde yapılan işlemlerin şirket konusuna dahil olup olmadığını araştırmaya gerek yoktur. Bu halde şirket yapılan işlemle bağlı olup, ticarî hayattaki sürat ve emniyet sağlanmış olur²⁹.

²⁵ Tuğrul Ansay, "Anonim Şirketlerde Ehliyet Meselesi" , **I. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası** (Ankara: 1960), s.81.

²⁶ Poroy (Tekinalp – Çamoğlu), a.g.e., s. 238; Pulaşlı , a.g.e., s.179 .

²⁷ Fahiman Tekil, **Anonim Şirketler Hukuku** (B.2, İstanbul: 1998), s. 52; Oğuz İmregün, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri** (B. 2, İstanbul: 1996), s. 261.

²⁸ Poroy (Tekinalp – Çamoğlu), a.g.e., s. 99; Arslanlı, **Türk Hukukunda Devletçiliğin ...** , s.30.

²⁹ Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku Dersleri, Şirketler Hukuku** (B.2, C.2, Ankara: 1973), s.267; Ansay, a.g.m. , s. 85 vd.

Konuyu Ticaret Kanunu açısından değerlendirdiğimizde ise, TTK. m. 137' nin gerekçesinde de açıklandığı üzere, anonim şirketlerde ehliyetin sınırlandırılması ilkesi benimsenmiştir. Öyle ki TTK. 'nun 137. maddesi anonim şirketlerin ehliyetini planlı ekonomi gereği ve kamu yararı açısından işletme konusuyla sınırlandırdığı gibi, aynı kanununun 280. maddesi şirketin kuruluşunu, 386. maddesi de esas sözleşme değişikliklerini Sanayi ve Ticaret Bakanlığının iznine tabî tutmuştur³⁰.

3. ANONİM ŞİRKETİN EHLİYETİNİN KAPSAM VE SINIRLARININ TESBİTİ

3.1. Anonim Şirketin Ehliyetinin Kapsam ve Sınırlarının Tespitinde MK.46 ve TTK. 137. Maddelerinin Değerlendirilmesi

Kanunlarımızda anonim şirketin ehliyetinin kapsam ve sınırlarını tespit eden iki ayrı düzenleme mevcuttur. Bunlardan ilki, genel olarak tüzel kişilerde ehliyeti düzenleyen MK.'nun 46. maddesi, diğeri ise ticaret şirketlerinde ehliyeti düzenleyen TTK.'nun 137. maddesidir. MK.'nun 46. maddesine göre "hükmi şahıslar; cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış icabı olarak ancak insana has olanlardan maada bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler". TTK.'nun 137. maddesine göre ise, "ticaret şirketleri hükmi şahsiyeti haiz olup, şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler. Bu husustaki kanunî istisnalar mahfuzdur", denilmektedir.

TTK.'nun 137. maddesi MK.'nun 46. maddesiyle karşılaştırıldığında TTK.'nun 137. maddesinde yaradılıştan kaynaklanan istisnalara hiç değinilmemiş ayrıca, hakların kazanılması ve borçların yüklenilmesi şirket

³⁰ Hayri Domaniç, "Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar" , Halil Arslanlı' nın Anısına Armağan (İstanbul : Hukuk Fakültesi , 1978) , s.320 vd. ; İmregün, Kara Ticareti ... , s. 263 ; Ansay , a.g.m. , s. 86.

sözleşmesinde yazılı bulunan işletme konusu ile sınırlandırılmıştır³¹. Her iki maddenin bu düzenlemeleri karşısında, bir tüzel kişi olarak ticaret şirketlerinin dolayısıyla anonim şirketlerin ehliyetinin en geniş sınırlarının, MK. m. 46' da mı yoksa TTK. m. 137' de mi çizildiği; bu iki maddenin birbirinden ayrı mı, yoksa birbirini tamamladığı mı konusu ehliyetin belirlenmesinde önem taşımaktadır³².

Bir görüşe göre TTK'nun 137. maddesi, münhasıran ticaret şirketlerinin esas sözleşmelerinde yer alan işletme konusunun sınırları içinde kalmak şartıyla her nev'i hak ve borçları edinebileceklerini öngörmektedir. Bu nedenle TTK'nun 137. maddesi, ticaret şirketlerinin ehliyetinin tespiti yönünden, MK. m.46' ya kıyasla özel hüküm niteliğindedir. Bir hususta özel hüküm varsa genel hükmü uygulamaya imkân yoktur³³. Ayrıca, TTK. m. 138' de ticaret şirketleri ile ilgili olarak Medeni Kanunun uygulanacak hükümleri tek tek yollama yapılmak suretiyle sayılmıştır. TTK. m. 138' e bakıldığında bunlar arasında MK. m. 46 yoktur. Buna göre, ticaret şirketlerinde ehliyet MK. m. 46' ya göre değil, TTK. m. 137' ye göre belirlenmelidir³⁴.

Diğer bir görüşe göre ise TTK.' nun 137. maddesi, iddia edildiği gibi MK. m. 46' ya kıyasla özel bir hüküm değildir. Aksine, her iki hüküm arasında bir benzerlik olup³⁵, her iki hüküm birbirini tamamlamaktadır³⁶.

³¹ Poroy (Tekinalp – Çamoğlu), a.g.e., s. 99; Pulaşlı, a.g.e., s. 50 vd.

³² Erden Kuntalp, "Ticaret Ortaklarının Ehliyeti", **II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu** (Ankara, 1985), s. 6.

³³ İsmail Doğanay, **II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Tartışmaları** (Ankara, 1985), s. 18.

³⁴ Hikmet Sami Türk, **II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Tartışmaları** (Ankara, 1985), s. 18; Sıtkı Akyazan, "Türk Ticaret Kanununun 137. maddesini Anlam ve Kapsamı Üzerine Bir İnceleme", **BATİDER** . C.7, s.4: 829 – 840 (1974), s.830 .

³⁵ Y.H.G.K. 16.12.1964 tarih ve E.T./1325, K./742 sayılı kararı (Nazmi İpekçi. **Ticaret Şirketleri Tatbikati, TTK. Şerhi**, İstanbul: 1998, s.975).

³⁶ Nisim Franko, "Ticaret Şirketlerinin Kefalet Ehliyeti", **II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu** (Ankara, 1985), s.42; Kuntalp, a.g.m, s.7vd; Karayalçın, a.g.e,s.97 vd.

Tüzel kişiler belirli amaçlar için kurulurlar ve hukukî ilişkilerini bu amaçlarını gerçekleştirebilmek yönünde kullanılırlar. Tüzel kişiler gerçekte, sınırlı ehliyetli kişilerdir. TTK' nun 137. maddesi tüzel kişilerin yapısından kaynaklanan bu durumu, ticaret şirketlerine ilişkin olarak açıklamaktadır. Dolayısıyla, ticaret şirketlerinin ehliyeti açısından TTK. m. 137' de getirilen düzenleme, MK. m. 46' da getirilen düzenlemeye kıyasla özel bir hüküm değildir. Ayrıca, TTK. m. 138' de atıf yapılan Medeni Kanun hükümleri arasında MK. m. 46'dan bahsedilmemiş olsa bile, amaçsal bir yorumla bunların birlikte uygulanması gerektiği sonucuna varabiliriz³⁷.

Kanaatimizce de TTK. m. 137, MK. m. 46 karşısında özel bir hüküm değildir. MK. m. 46' ya göre tüzel kişiler, yalnızca gerçek kişilerin yararlanabildiği hak ve borçlar sahası dışındaki, hak ve borçlardan yararlanabilirler. TTK. m. 137 ise, MK. m. 46' da belirtilen tüzel kişi olmaktan kaynaklanan bu sınırlandırma ilkesini, ticaret şirketleri açısından ele almaktadır. Buna göre ticaret şirketleri, esas sözleşmelerinde yazılı bulunan işletme konusu içinde kalmak şartıyla, MK. m. 46' da belirtildiği gibi bütün hakları ve borçları iktisap edebilirler³⁸.

3. 2. Anonim Şirketin Ehliyetine Getirilen Kanunî İstisnalar

Tüzel kişiliğe sahip olan anonim şirketler, ehliyet açısından yaradılış icabı insana has olan haklardan yararlanamaz (MK. m. 46). TTK. m. 137' ye göre ise ticaret şirketleri, esas sözleşmelerinde yazılı bulunan işletme konusu içinde haklara sahip olabilir ve borçları yüklenebilir. Aynı durum anonim şirketler açısından da TTK. m. 271' de tekrarlanmıştır. TTK. m. 137 bu konudaki

³⁷ Kuntalp, a.g.m., s.8, 30; Karayalçın, a.g.e., s.97.

³⁸ Aynı görüş için bkz. Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi** (C.1, İstanbul: 1998), s. 448; B.Öztan, a.g.e., s.29; Poroy (Tekinalp – Çamoğlu), a.g.e., s.99.

istisnaları saklı tutmuştur. Bunları şirketin ehliyetini genişleten ya da daraltan kanunî istisnalar olarak anlamak yerinde olur³⁹.

Anonim şirketin konusuna girmemekle birlikte, kanundaki açıklık uyarınca şirketin ehliyetine dahil edilen istisnalar, şirketin ehliyetini genişletici yöndedir. Örneğin TTK. m. 321/V' e göre, "temsile veya idareye salâhiyetli olanların vazifelerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden anonim şirket mesul olur". Gerçekte anonim şirketin işletme konusu içerisine haksız fiiler girmez. Ancak, anonim şirketin haksız fiil ehliyeti de denilen bu halde, şirketin sorumluluğu kanunun açık hükmünden kaynaklanmaktadır⁴⁰.

Anonim şirketin konusuna girmekle birlikte kanunun düzenlemesi gereğince şirketin yapamayacağı işlemler biçimindeki istisnalar, şirketin ehliyetini daraltır. Örneğin, konusu hayat sigortası yapmak olan bir şirket tasfiye halinde artık sigorta işlemleriyle uğraşamaz. Bu halde şirketin ehliyeti tasfiye gayesine yönelik işlemlerle sınırlanır (TTK. m. 439). Benzer şekilde bazı özel kanunlarda da şirketin ehliyetini daraltan istisnalara rastlamak mümkündür. Örneğin, her türlü hediyelik eşya alım ve satımını konu edinen bir anonim şirket kasatura, boğma teli vb. saldırı amaçlı aletleri hediyelik eşya olarak alıp satamaz. Çünkü, bu aletlerin alımı ve satımı çıkartılan özel bir kanunla yasaklanmıştır (1953 tarih 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun m. 4-5)⁴¹.

³⁹ Imregün, TTK.' na Göre Ticaret ...,s. 280; Ansay, a.g.m., s.86 .

⁴⁰ İbrahim Arslan, "Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve Şirket Adına Açılacak Sorumluluk Davasında Şirketin Temsili Sorunu", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu** (Ankara, 1999), s. 121 vd; Oğuz Imregün , **Anonim Ortaklıklar** (B.4, İstanbul: 1989), s.22; Tekil, a.g.e., s.98.

⁴¹ Geniş Bilgi İçin bkz. Orhan Nuri Çevik, **Uygulamada Şirketler Hukuku** (B.2, Ankara:1994), s.103 vd.

4. ANONİM ŞİRKETİN KONU DIŞI İŞLEMLERİ

4.1. Konu Dışı İşlemler Ayırımı ve Ultra Vires Doktrini

Ticaret şirketlerinin ve bu arada anonim şirketlerin ehliyeti, esas sözleşmelerinde yazılı bulunan işletme konusunun çevresiyle sınırlıdır (TTK. m. 137).

Şirketlerin esas sözleşmelerinde belirtilen konu dışında ehliyetsiz olmaları prensibi, kaynağını İngiliz Hukukundan alan “**ultra vires**” doktrini olarak adlandırılmaktadır. Şirket temsilcilerinin, şirketin esas sözleşmesinde yazılı konular dışında hak ehliyeti olmadığını kabul eden bu doktrin, ortaklık sermayesinin sadece esas sözleşmede belirtilen konu ve amaca tahsis edildiği düşüncesine dayanır. **Ultra vires** doktrinine göre, şirket sözleşmesinde yer alan işletme konusu dışında yapılan işlemler batıl olup şirketi hiçbir surette bağlamaz ve bunlara genel kurul kararıyla da geçerlilik kazandırılmaz⁴². Ancak, doktrin sert bir uygulamanın doğurabileceği sakıncaları hafifletebilmek için, soruna geniş bir yorum ile yaklaşmayı uygun görmekte ve şirket konusuyla dolaylı biçimde bağlantısı bulunan işlemleri “**intra vires**” yani konu içi kabul etmektedir⁴³.

Türk hukukunda ticaret şirketleri için **ultra vires** doktrinini benimseyen TTK. 137. maddesi, “ticaret şirketleri... şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler” şeklinde düzenlenmiştir. Maddede yer alan “işletme mevzuun çevresi içinde kalmak” koşulu, işletme konusunun yapılabilmesini doğrudan ya

⁴² Çamoğlu (Poroy – Tekinalp), a.g.e., s. 304, 305; Pulaşlı, a.g.e., s. 95; Arslanlı, Türk Hukukunda Devletçiliğin ... , s.21.

⁴³ Tuğrul Ansay, “ Anonim Şirketlerin Kefil Olabilme Ehliyeti”, II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu (Ankara: 1985), s. 363; Domaniç, TTK. Şerhi... , s. 449 .

da dolaylı olarak sağlayan faaliyetler anlamına gelmektedir. Bu koşulu yorumlarken halin gereklerini göz önünde tutmak, katı ve dar bir yorumdan kaçınmak gerekir. Eğer şirketin faaliyeti, işletme konusunun dışında kalmakla birlikte doğrudan ya da dolaylı olarak işletme konusunun elde edilmesi için yardımcı bir işlem niteliğinde ise, bunu işletme konusunun çevresi içinde kabul etmek gerekir⁴⁴. Örneğin, otel işletmek üzere kurulan bir anonim şirket, esas sözleşmede belirtilmese dahi otel inşa etmek için arazi satın alabilmeli ya da otelin bulunduğu şehre müşteri gelmesi için festivaller düzenleyen bir işletmeye bağlıta bulunabilmelidir⁴⁵.

Bu itibarla, şirketin ehliyetine dahil olup olmadığı tartışılan gayrimenkul satın almak, bağlıta bulunmak, bağlış veya vasiyeti kabul etmek, kefil olmak şirket konusuna dolayısıyla bağlanabiliyorsa hatta, bu şartla ödünç vermek şirket konusunun gerçekleştirilmesine yönelikse işlem **ultra vires** sayılmamalıdır⁴⁶. Yargıtay konu ile ilgili bir kararında, şirketin esas sözleşmesinde açıkça yazılı olmamakla birlikte kredi karşılığında ipotek tesis etmesini, işletme konusunu elde edilmesine yönelik görmüş ve bu işlemi **ultra vires** saymamıştır⁴⁷.

4. 2. Konu Dışı İşlemlerin Hukukî Sonucu

Ülkemizde çoğunlukla kabul edilen görüş, **ultra vires** doktrininin de etkisiyle, anonim şirketlerin konu dışı işlemlerinde ehliyetlerinin bulunmadığıdır.

⁴⁴ Poroy (Tekinalp – Çamoğlu), a.g.e., s. 100; Franko, a.g.m., s.44.

⁴⁵ İmregün, Anonim Ortaklar ..., s. 224; Ansay, Anonim Şirketlerde Ehliyet ... , s.94 karşı görüş için bkz. Orhan Nuri Çevik, "Ticaret Şirketlerinin Bağlıta Bulunabilme Ehliyetleri", ABD., Sa. 4:555-574, (1991), s. 560.

⁴⁶ Poroy (Tekinalp – Çamoğlu), a.g.e., s.100; Ansay, Anonim Şirketlerin Kefil ... s.366 vd; Pulaşlı, a.g.e, s. 53; Franko, şirketlerin birbirine kefil olabilmeleri için işletme konularının aynı olması gerekeceği kanaatindedir. Ayrıntı için bkz. Franko, a.g.m., s.47 vd.

⁴⁷ Y.11.HD. 24.09.1990 tarih ve E. / 5383, K./5771 sayılı kararı (Tekil, a.g.e. , s.98) .

Buna göre, işletme konusu dışında yapılan bir sözleşme ortaklığı bağlamaz ve şirketin buna icazet vermesi de mümkün değildir. Yapılan işlem yoklukla malûdür. Anonim şirket istese de bu sözleşmeyle bağlı olmadığı gibi karşı taraf da bağlı değildir. Hukukî işlem muhakkak yapılmak isteniyorsa işletme konusu buna olanak verecek tarzda değiştirilmeli ve işlem yeniden yapılmalıdır⁴⁸. Yargıtay'ın görüşü de aynı doğrultudadır⁴⁹.

Diğer bir görüşe göre ise, ehliyet dışı işlemlerin hukukî sonucunu araştırırken sınırlamanın gayesine bakmak gerekir. Kamu düzeni amacıyla ehliyetin sınırlandırıldığı hallerde, ehliyet dışı işlemlere şirketin icazet vermesi düşünülemez. Ancak ortakların menfaatini korumak maksadıyla kabul edilmiş sözleşmeye dayalı sınırlandırma hallerinde, esas sözleşmedeki işletme konusu genişletilerek ehliyet dışı işlem geçmişe etkili olarak geçerli hale getirilebilir⁵⁰.

Bir başka görüşe göre ise şirketin ehliyet dışı işlemlerini yok işlem olarak değerlendirmek mümkün değildir. Yokluk, hukukî işlemin kurucu unsurlarının tamamlanmaması halinde söz konusudur. Oysa, ehliyetsizlik halinde hukukî işlem tamamlanmış bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre yapılan işlem, batıl işlem olarak kabul edilmelidir. Batıl işlemler hukuken var olan ancak, tarafların değil kanunun öngördüğü hüküm ve sonuçlar uygulanan işlemlerdir. Bu halde şirketin konu dışı bir işlemi esas sözleşme değişikliği yapılmaksızın benimseme yolu ile geçerli hale getirilebilir⁵¹.

Kanaatimizce ehliyet dışı işlemlere sonradan geçerlilik kazandırılmaz. Anonim şirketlerin ehliyeti, esas sözleşmelerinde yazılı bulunan işletme

⁴⁸ Hayri Domanıç, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Türk Ticaret Kanunu Şerhi II.** (İstanbul: 1988), s. 154; Ersin Çamoğlu, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu** (Ankara: 1972), s.183; İmregün, **Kara Ticareti..**, s. 268 vd.; Ansay, **Anonim Şirketlerinde Ehliyet ...**, s.92.

⁴⁹ Y.11. HD. 1.3.1979 tarih ve E./392, K./1981 sayılı kararı (Kuntalp, a.g.m., s.14, dn. 21).

⁵⁰ Karayalçın, a.g.e., s.199 vd.

⁵¹ Kuntalp, a.g.m., s.14 vd. Kuntalp benimsemenin icazetten farklı olduğu belirtilmektedir. Benimseme halinde hukukî işlem hüküm ve sonuçlarını benimsemenin yapıldığı andan itibaren meydana getirmektedir. Bkz. Kuntalp , a.g.m. , s.31.

konusunun çevresiyle sınırlıdır (TTK. m. 137). Temsilcilerin bu sınırı aşan her işlemi ehliyet dışıdır, yoklukla maluldür. Yok işleme icazet verilemez ya da benimseme yoluyla geçerlilik kazandırılmaz. Ehliyet dışı kalan bir işlem ancak esas sözleşmedeki konunun bu işlemi kapsayacak şekilde değiştirilmesi ve o işlemin yeniden yapılması yoluyla geçerli bir işlem haline getirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETİN TEMSİLİ

1. GENEL OLARAK

Anonim şirketin yönetimi ve temsil yetkisinin şirket organizasyonu içinde dağılımı konusunda iki ayrı sistem mevcuttur.

Bunlardan ilki, Alman Hukukunda geçerli olan gözetim kurulu sistemidir. Gözetim kurulu sisteminde, yönetim fonksiyonu ile temsil yetkisi yönetici kurul ile gözetim kurulu denilen iki organ arasında paylaştırılmış bulunmaktadır. İsviçre'de ve ülkemizde benimsenen sistem ise yönetim kurulu sistemidir. Yönetim kurulu sisteminde, yönetim fonksiyonu ile temsil yetkisi yönetim kurulunda toplanmıştır. Buna göre yönetim kurulu, şirketin hem yönetim hem de temsil organıdır. (TTK. m.317, İBK.m.717/II) ⁵². Ancak bu çalışma da yönetim kurulunun sadece temsil yetkisi incelenecektir ⁵³.

Anonim şirketin temsili kural olarak yönetim kuruluna ait olmakla birlikte kanunda gösterilen bazı hallerde şirket, denetçiler tarafından temsil edilmekte hatta bazı hallerde şirketin temsilini kayyım üstlenmektedir. Şirketin tasfiyesi halinde ise yönetim kurulu ancak tasfiye işleri dışındaki işlemlerde şirketi temsil edebilmekte, tasfiyeye yönelik işlemlerde şirketin temsili tasfiye memurlarına ait olmaktadır.

⁵² İbrahim Arslan, **Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması** (Konya:1994), s.11 vd; Pulaşlı, a.g.e., s.242; Tekil, a.g.e., s.5,6.

⁵³ Yönetim kurulu ve gözetim kurul sistemleri hakkında geniş bilgi için bkz. Mehmet Ünal, "Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması", **BATİDER**, C.11 , Sa.3:49-84 (1982), s.49vd.

2. ANONİM ŞİRKETİN YÖNETİM KURULUNCA TEMSİLİ

2.1. Yönetim Kurulunun Anonim Şirketin Temsilinde Münhasır Yetkili Organ Olması

TTK.'nun 312/l maddesi "anonim şirketlerin esas mukavelesiyle tayin veya umumî heyetçe intihap edilmiş en az üç kişiden ibaret bir idare meclisi bulunur" şeklindedir. Buna göre yönetim kurulu anonim şirketin yasa ile öngörülmüş zorunlu bir organıdır. Yönetim kurulu şirkette pay sahibi en az üç üyeden oluşur (TTK.m.312). Üyeler en çok üç yıllık süre için seçilebilirler(TTK. m.314/l).

Yönetim kurulu sistemini benimseyen Türk Hukukunda, "anonim şirket idare meclisi tarafından idare ve temsil olunur"(TTK.m.317). Temsil ve yürütme yetkisi yönetim kurulunun münhasır yetkilerindedir. Bu yetki diğer organlara devredilemez⁵⁴.

Yönetim kurulu, genel kurulun aksine devamlı faaliyette bulunan bir organdır. Anonim şirket, tescil ile tüzel kişilik kazandığı andan feshedilip tasfiyeye girdiği ana kadar hatta, sınırlı olmakla beraber tasfiye süresince dahi şirketi yönetir ve temsil eder (TTK.m.440, 441)⁵⁵.

Yönetim kurulu, anonim şirkete ait medeni hakları kullanır. Şirketin medeni haklarını kullanabildiği ölçüde hukukî işlemlere girebilmesi, yönetim kurulunun temsil fonksiyonunu ifa etmesiyle gerçekleşir⁵⁶. Yönetim kurulu,

⁵⁴ Ersin Çamoğlu, "Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Kararlarının İcrasından Doğan Sorumluluğu Konusunda Yeni Gelişmeler" **BATİDER**, C.6., Sa.2:283-296, (1971), s.284; Arslan, A.Ş.'lerde Yönetim Yetkisinin ..., s.24 vd.; Özkorkut, a.g.e., s.7,15 .

⁵⁵ Imregün, Anonim Ortaklıklar ..., s.191; Pulaşlı, a.g.e., s.234 vd.

⁵⁶ Arslanlı Anonim Şirketler... , s.129 .

anonim şirketin kanunî temsil organıdır. Bu sıfatla gerek iç ilişkide pay sahiplerine ve gerekse dış ilişkide üçüncü kişilere karşı şirketi, yönetim kurulu temsil eder (TTK.m.317) ⁵⁷ .

2. 2. Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisini Kullanması

Anonim şirketi temsil yetkisi yönetim kuruluna aittir(TTK. m. 317). Şirket esas sözleşmesinde yönetim kurulunun temsil yetkisini kullanmasına ilişkin özel bir hüküm yoksa TTK. m. 321/ III gereğince kanunî temsil usulü geçerli olur. Maddeye göre, şirketin üçüncü kişilerle veya ortaklarla yapılan bir işlem gereğince hak kazanması ve borç yüklenebilmesi için, "... temsile selâhiyetli olanlardan ikisinin imzası kâfidir". Böylece anonim şirketin temsilinde, temsil yetkisi yönetim kuruluna ait olmakla birlikte, bu yetkinin kullanılmasında "çift imza" esasını benimsenmiştir⁵⁸

Yönetim kurulunun temsil yetkisini kullanmasına ilişkin olarak TTK. m. 321/III'te sözlü irade beyanlarından bahsedilmemiştir. Ancak, TTK. m. 321/III'te belirtilen esaslar çerçevesinde, sözlü irade beyanıyla da şirketin temsili mümkündür⁵⁹.

Kanunî temsil usulünde şirketin temsile yetkili bulunan bütün yönetim kurulu üyelerinin, temsilci sıfatıyla ticaret siciline tescili gerekli ise de, tescil, temsil işleminin geçerlilik şartı değildir (TTK. m. 42 , 323) ⁶⁰.

⁵⁷Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu** (İstanbul: 1995), s.22 vd; Çamoğlu (Poroy – Tekinalp), a.g.e, s. 302 .

⁵⁸Arslan, A.Ş.'lerde Yönetim Yetkisinin..., s. 63; Pulaşlı, a.g.e, s.259.

⁵⁹ Domaniç, Anonim Şirketler..., s.518.

⁶⁰ Tekil, a.g.e., s.166; Domaniç, Anonim Şirketler ... , s. 518.

Şirketin temsilinde, yönetim kurulu başkan ve başkan vekili ile diğer yönetim kurulu üyeleri arasında hiçbir fark yoktur. Bunlardan herhangi ikisinin, imzası veya sözlü irade beyanı şirketi bağlar. Kanunî temsil usulü gereğince, tek bir üyenin şirket adına işlem yapması, kural olarak şirketi bağlamaz⁶¹. Ancak, şirket bu işleme icazet verirse, işlem geçerli olur⁶².

Şirket esas sözleşmesi ile temsil yetkisinin kullanılması hususunda, farklı bir usul benimsenebilir. Örneğin, her üyenin şirketi tek başına temsil edebileceği ya da ikiden çok üyenin katılımıyla şirketin temsil olunacağı kararlaştırılabilir. Yine, esas sözleşmeyle yönetim kurulunun temsil yetkisi, şirket dışından üçüncü kişilere bırakılabilir. Ancak bu halde, yönetim kurulu üyelerinden en az biri temsil yetkisini muhafaza etmelidir. Kanun koyucu, yönetim kurulunun temsil yetkisinin tamamen başkalarına devrini uygun görmemiştir (TTK.m. 319). Her halde bu tür düzenlemelerin üçüncü kişilere karşı geçerli olabilmesi için, keyfiyetin ticaret siciline tescil ve ilân olunması gerekir.(TTK. m.39/I)⁶³.

Şirketi temsile yetkili olanlar yazılı tüm işlemlerinde şirket ünvanı ile birlikte imzalarını atmalıdır (TTK. m. 321/I). Unvan olmadan sadece yetkili kimsenin imzası şirketi değil, imza atan kişiyi bağlar. Çünkü, şirket namına yapılan işlemlerde, şirket ünvanı ile birlikte yetkilinin imzasının bulunması gereklidir⁶⁴.

⁶¹Y.11.H.D., 16.2.1990 tarih ve E./690, K./973 sayılı kararı (Gönen Eriş, **Açıklamalı – İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticarî İşletme ve Şirketler**, C.1, B.2, Ankara,1992, s. 915).

⁶²Y.11.H.D., 7.2.1983 tarih ve E./199, K./504 sayılı kararı (**BATİDER**, 1983,C.11 ,Sa.4,s.19).

⁶³ İmregün, Anonim Ortaklıklar... ,s. 259; Çamoğlu (Poroy – Tekinalp, a.g.e., s. 302).

⁶⁴ Y.12.HD., 7.6.1995 Tarih ve E./8479, K. / 8401 sayılı kararı (Talih Uyar, **Gereçeli, Notlu, İçtihatlı, İcra ve İflas Kanunu**, C.IV, İzmir, 1997, s. 5307) Söz konusu yazılı işlemlerde, ünvanla birlikte atılan imzadan başka, aynı yetkilinin aynı işlemde ikinci bir imzası bulunursa, bu takdirde asıl borçlu olarak yetkili temsilci de şirketle birlikte müteselsil borçlu olur. NitekimY.11.HD'nin, 30.09.1986 tarih ve E.4301, K./4900 sayılı kararında şöyle denilmektedir:"...davalının sadece şirketi temsilen hareket etmesi, diğer bir deyişle bonoları yalnız şirket nam ve hesabına mümessil sıfatıyla imzalaması halinde biri senet altına diğeri pulun üzerine ve açığına olmak üzere sadece iki imza atması gerekmekteydi. Oysa nizalı senetlerin altında davalıya ait dörder imzanın mevcut olduğu açıkça gözlenmektedir. Bu durum karşısında davalının da senetlerin asıl borçlusu olduğunun ve dava dışı şirketle birlikte müteselsilen borçlu bulunduğu kabulü gerekir...". (Gönen Eriş, **Açıklamalı – İçtihatlı, Türk Ticaret Kanunu, Ticarî İşletme ve Şirketler**, C.I, B:1, Ankara, 1987s.932).

Anonim şirketin pasif temsili söz konusu olduğunda örneğin, şirkete bir tebligat veya ihbar yapıldığında, yönetim kurulu üyelerinden her biri şirketi tek başına temsil edebilir⁶⁵.

3. DENETÇİLERİN VEYA KAYYIMIN ŞİRKETİ TEMSİL ETMESİ

Anonim şirket kural olarak, yönetim kurulunca temsil edilir (TTK. m. 317). Ancak, istisnaî olarak, şirketin denetçiler ya da kayyım tarafından temsil edildiği durumlarda mevcuttur.

TTK.'nun 341. maddesi gereğince, yönetim kurulu aleyhine sorumluluk davası denetçiler tarafından açılır ve bu halde şirketi mahkemede denetçiler temsil eder. Burada kanun koyucu, aleyhlerine dava açılan yönetim kurulu üyelerinin şirketi temsil edemeyeceğini düşünerek, davayı denetçilerin açması gerektiğini belirtmiştir. Ancak, şirket genel kurulunca haklarında dava açılmasına karar verilen yönetim kurulu üye ya da üyeleri o esnada bu görevde bulunmuyorsa, o anki yönetim kurulu üyeleri dava açıp şirketi temsil edebilmelidir⁶⁶.

TTK.'nun 381. maddesi gereğince, genel kurul kararlarının iptali için açılan davalarda, şirketi yönetim kurulu temsil eder. Yönetim kurulu üyelerinin bazıları bu sıfatla dava açmışlarsa şirketin temsilcisi yine yönetim kuruludur. Ancak yönetim kurulu, kurul organ olarak iptal davası açmışsa, bu takdirde şirketi denetçiler temsil eder⁶⁷.

⁶⁵ Domaniç , Anonim Şirketler... , s.526; Pulaşlı, a.g.e. , s.259 .

⁶⁶ Arslan , A.Ş.'lerde Yönetim Yetkisinin... , s.132; İmregün, Anonim Ortaklıklar..., s.267.

⁶⁷ Pulaşlı, a.g.e., s.233; İmregün, Kara Ticareti ... , s. 357.

Yukarıda belirttiğimiz hallerde, TTK.m.341 gereğince genel kurulca yönetim kurulu ile birlikte denetçiler hakkında da dava açılmasına karar verilmişse ya da TTK.m. 381 gereğince açılan genel kurul kararlarının iptali davasında yönetim kurulu ile denetçiler birlikte şirkete karşı davacı konumda iseler, bu halde şirketi mahkemece atanan kayyım temsil eder⁶⁸. Yine, şirketin organsız kalması durumunda da mahkeme, mevcut olmayan organ boşluğunu doldurmak için kayyım tayin edilebilir⁶⁹.

4. TASFİYE HALİNDE ANONİM ŞİRKETİN TEMSİLİ

Tasfiye, şirketin safi mal varlığının tespiti ve ortaklara dağıtılması için icrası gerekli işlemlerin tümüdür⁷⁰. Tasfiye halinde anonim şirket, tasfiye sonucu ticaret sicilinden kaydı silinceye kadar tüzel kişiliğini korur (TTK. m. 449). Ancak bu halde, şirketin kâr paylaşma gayesi, yerini tasfiye gayesine bırakır. Tasfiye halinde şirketin hak ehliyeti de tasfiye gayesiyle sınırlanır. Dolayısıyla tasfiye gayesi dışında yapılan işlemler, o alanlarda şirketin hak ehliyeti bulunmaması nedeniyle, yoklukla malûdür⁷¹.

Tasfiye halinde şirketi tasfiye memurları temsil eder (TTK. m. 450, 219). Ancak bu durum, yönetim kurulunun temsil yetkisi bulunmadığı anlamına gelmez. Herkes kendisine kanunla çizilmiş olan sınırlar içerisinde temsil yetkisini haizdir. Başka bir anlatımla, tasfiye işleri ile ilgili hususlarda temsil

⁶⁸ Y.11.HD. , 19.2.1990 tarih ve E.89/1108, K.90/ 1659 sayılı kararı (Tekil, a.g.e. , s.222) .

⁶⁹ Tekinalp (Poroy –Çamoğlu), a.g.e. , s.777.

⁷⁰ Tekil, a.g.e., s. 505.

⁷¹ Halil Arslanlı, *Kollektif ve Komandit Şirketler* (B.2 , İstanbul : 1960) , s. 518; Imregün, *Anonim Ortaklıklar ...*, s.483.

yetkisi tasfiye memurlarına ait iken, tasfiye işleriyle ilgili olmayan hususlarda temsil yetkisi yönetim kurulunda kalmaya devam eder⁷².

Esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru tayin edilmemişse, tasfiye işleri yönetim kurulunca yürütülür. Her hâlde tasfiye memurluğu sıfatı yönetim kurulunca ticaret sicilinde tescil ve ilân olunur(TTK. m. 441). Ancak, TTK'nun 442. maddesi gereğince mahkemece seçilen tasfiye memurunun tescil ve ilânı, yeni seçilen tasfiye memurunca yapılır .

Tasfiye safhasında şirketin organlarının yetkileri daralır. Organlar ancak tasfiyenin gerçekleşmesi için zarurî olan fakat mahiyetleri icabı tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemleri yapabilirler (TTK. m.440/I). Bu bağlamda yönetim ve temsil yetkisi tasfiye memurları da toplanan yönetim kurulunun, varlığının sona erdiği ileri sürülmektedir⁷³.

Bizimde katıldığımız diğer bir görüşe göre ise, tasfiye hali yönetim kurulunun varlığına etki etmez. Tasfiye halinin gerektirdiği sınırlandırma ile yönetim kurulunun yönetim ve temsil yetkisi devam eder⁷⁴.

Tasfiye halindeki şirketin, organlarının yetkilerini sınırlandıracağını düzenleyen TTK. m. 440; tasfiye memurlarının yönetim kurulunca tescilini düzenleyen TTK. m.441/II; ilk envanter ve bilançonun yönetim kurulunun nezaretinde hazırlanarak, yine yönetim kurulunca imzalanmasını düzenleyen TTK. m. 444 ve 226 / I hükümleri ve benzer düzenlemeler tasfiye halinin varlığına rağmen yönetim kurulunun varlığını devam ettirdiğini, ancak yetkilerinde tasfiyeden kaynaklanan bazı sınırlamalar meydana geldiğini açıkça

---

⁷² Sami Karahan, **Anonim şirketlerde Tasfiye** (Konya : 1998), s.130.

⁷³ Reşat Atabek, " Tasfiyeye Giren Anonim Şirketlerde İdare Heyetinin Durumu", **İBD.**, C.11 , Sa. 859- 866, (1970), s. 861 .

⁷⁴ Poroy (Tekinalp – Çamoğlu), a.g.e., s. 403; İmregün, Kara Ticareti ... , s.482; Karahan, a.g.e., s.34, 130.

göstermektedir⁷⁵. Buna verilecek başka bir örnek ise, tasfiye halindeki şirkete karşı TTK. m. 381 gereğince açılan genel kurul kararlarının iptali davasında şirketi tasfiye memurlarının değil, yönetim kurulunun temsil edeceği⁷⁶. Bu konuda Yargıtay'ın görüşü de aynı yöndedir. Yargıtay, tasfiyeden kaynaklanan sınırlandırma ile birlikte yönetim kurulunun faaliyetlerini sürdüreceği kanaatindedir⁷⁷.

---

⁷⁵ Karahan, a.g.e., s.34; Imregün, Kara Ticareti ... , s.482.

⁷⁶ Poroy (Tekinalp – Çamoğlu) a.g.e., s.403.

⁷⁷Y.11.HD., 30.1.1985 tarih ve E.84/6072, K. 85/270 sayılı kararı (YKD, 1985, C.11 , Sa .7, s.1010).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN İŞLETME KONUSUYLA SINIRLANDIRILMASI

1. GENEL OLARAK

TTK.'nun 271. maddesine göre anonim şirketler, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi amaç (maksat) ve konular (mevzu) için kurulabilirler. Ancak, anonim şirketlerin esas sözleşmesinde şirket konusunun sınırları açıkça gösterilmelidir. Diğer taraftan TTK.'nun 321/l. maddesi şirket temsilcilerinin ve ilk başta da yönetim kurulunun temsil yetkisini, "şirket maksat ve mevzuuna dahil olan her nev'i işler ve hukukî muameleler" olarak sınırlandırmıştır⁷⁸.

TTK. 271 ve 321/l maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, anonim şirket ortakları şirket esas sözleşmesini düzenlerken kanunî sınırlar içinde şirketin amaç ve konusuna giren işlemleri istedikleri gibi belirleyebilecek, böylece şirket temsilcilerinin ve ilk başta da yönetim kurulunun temsil yetkisini istedikleri gibi sınırlandırabilecektir. Ancak şirketin temsil yetkisi bu şekilde sınırlandırılırken, ticaret şirketlerinde ehliyeti düzenleyen TTK'nun 137. maddesi de göz ardı edilmemelidir. Nitekim, TTK. m. 321/l' de "maksat ve mevzu" terimleri esas alınırken, TTK. m.137'de yalnızca "işletme mevzuu" terimine yer verilmiştir.

⁷⁸ Tekil , a.g.e. , s.97.

2. YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASIN DA TTK. m. 137 ve TTK. m. 321/İ 'DE KULLANILAN TERİMLERİN ANLAMİ

TTK.'nun 137. maddesi, anonim şirketin ehliyeti sebebiyle şirketin temsil yetkisini sınırlandırmaktadır. TTK.'nun 137. maddesi anonim şirketin ehliyetini "...şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuu..." ile sınırlandırılmıştır. Bu hususta diğer bir düzenleme olan TTK.'nun 321/İ maddesi, şirket temsilcilerinin ve ilk başta da yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılmasını düzenlemiştir. Aynı madde temsil yetkisinin sınırlarını "...şirketin maksat ve mevzusuna dahil olan her nev'i işler ve hukukî muameleler..." olarak belirlemiştir⁷⁹.

Her iki maddenin temsil yetkisine getirdiği sınırlandırma incelendiğinde, TTK.m. 137'de yalnızca "işletme mevzuu" terimi esas alınırken TTK.m.321/İ 'de "maksat ve mevzu " terimlerine yer verildiği görülmektedir. Dolayısıyla, şirketi temsil yetkisinin sınırlarını belirleyebilmek açısından öncelikle, TTK.m.137'de kullanılan "işletme mevzuu" terimi ile TTK.m. 321/İ'da kullanılan "maksat ve mevzuu" terimlerinin ne anlama geldiğini tespit etmek gereklidir.

Maksat ve konu, kar elde etmeye ve onu ortaklar arasında paylaştırmaya yönelik şirket gayesine ulaşabilmek için gerçekleştirilmesi düşünülen faaliyetlerdir. Bu iki terimden, maksat, gayeye varmak için yapılacak faaliyetlerin genel olarak, konu ise somut olarak gösterilmesidir. Örneğin "nakliyat" kelimesi ile şirketin maksadını, "Ankara İstanbul arasında otobüs seferleri" kelimeleriyle de şirketin konusunu tespit etmiş oluruz⁸⁰.

⁷⁹ Çamoğlu (Poroy – Tekinalp), a.g.e., s. 304 –305; Tekil, a.g.e., s. 97, İmregün, Anonim Ortaklıklar..., s. 222 vd.

⁸⁰ Karahan, a.g.e., s. 27; Arslanlı, Anonim Şirketler ... s.37; Ansay, Anonim Şirketlerde Ehliyet ..., s. 88 vd.

Maksat terimi kapsamı itibariyle konudan daha geniş bir anlam taşır. Örneğin maksadı ihracat olan iki şirketten her biri, farklı malların ihracını konu edinebilir.

TTK.'nun 137 ve 321/I maddeleri bu tanımlar ışığında değerlendirildiğinde âdeta temsil yetkisinin sınırları, şirketin ehliyetinin dışına çıkmış gibi görünmektedir. Halbuki, temsil yetkisinin sınırları şirketin ehliyetini aşamaz. Ehliyetin olmadığı yerde temsil yetkisi de esasen yoktur⁸¹.

3. YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASINDA ESAS ALINACAK ÖLÇÜT

Anonim şirket ortakları, şirket esas sözleşmesiyle anonim şirketin maksat ve konusuna giren işlemleri belirlerken aynı zamanda şirket temsilcilerinin ve ilk başta da yönetim kurulunun temsil yetkisini sınırlandırmaktadır. Ancak, böyle bir sınırlandırma yapılırken, TTK'nun 321/I ve 137. maddelerinde benimsenen "maksat ve mevzu" ile "işletme mevzuu" gibi iki farklı ölçütün varlığı unutulmamalıdır.

İşte bu başlık altında, şirket temsilcilerinin ve ilk başta da yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılmasında, esas alınacak ölçütün ne olması gerektiği ve buna bağlanan sonuçlardan bahsedilecektir.

3.1. Temsil Yetkisinin İşletme Konusuyla Sınırlı Olacağı

Ticaret şirketlerinin ehliyetlerinin tespitinde esas alınan ölçüt, TTK'nun

⁸¹ Tekil, a.g.e., s. 97; Imregün, TTK.'na Göre Ticaret..., s.293; Arslanlı, Anonim Şirketler ..., s.137.

137. maddesi gereğince “işletme mevzuu” olurken , anonim şirketlerde temsil yetkisinin sınırı şirket “maksat ve mevzu” içinde her nev’i hukukî işlemler olarak tespit edilmiştir(TTK. m. 321/1). Ticaret kanununda yer alan bu düzenlemeler âdeta temsil yetkisinin sınırlarının şirketin ehliyeti dışına çıkmış gibi görünmesine yol açmaktadır⁸².

Böyle bir düzenlemeye rağmen TTK. m. 321/1’de “maksat ve mevzu” terimleri kullanılmakla birlikte, temsil yetkisi işletme konusu ile sınırlanmaktadır. Çünkü, TTK.’nın 137. maddesi gereğince anonim şirketlerde ehliyet, işletme konusu ile sınırlıdır. Tüzel kişilerin yararlanacağı haklar dışında hak kazanması, dolayısıyla temsili mümkün olmadığından temsil yetkisi de TTK. m. 321/1’in aksine şirket maksadı ile değil, işletme konusu ile sınırlanmış olur⁸³.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, TTK. m. 137’ye kıyasla TTK. m.321/1’de kullanılan terimler kanun koyucunun terim seçimindeki özensizliğinin bir sonucudur. Yoksa, Ticaret Kanunu anonim şirketin temsilinde “mevzu” sınırı yerine “maksat ve mevzu” sınırını benimsemiş değildir. Nitekim Ticaret Kanunumuz ticaret şirketlerine ilişkin çeşitli maddelerinde mevzu terimini TTK. 137, 232, 311, 334, 335, 338. ve 451. maddelerinde yalnız, TTK. 271, 274 ve 279. maddelerinde ise maksat terimi ile birlikte kullanılmıştır⁸⁴.

Buna göre anonim şirket temsilcilerinin ve ilk başta da yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılmasında esas alınacak ölçüt, şirket konusu olmalı ancak, konu kavramı daha önce de belirtildiği gibi geniş yorumlanmalıdır. Bu

⁸² Çamoğlu (Poroy – Tekinalp), a.g.e., s.305; Ansay, Anonim Şirketlerde Ehliyet ... , s.88.

⁸³ Tekil, a.g.e., s. 97; Arslanlı, Anonim Şirketler..., s. 136, 137 İmregün’e göre anonim şirketler açısından hem maksat , hem de konu terimleri korunmalıdır. Maksat ve konu işletme konusunu genişletmez, aksine daraltır. Şirketin temsil yetkisine giren bir işlemde temsil yetkisinin kullanılabilmesi için işlemin konuya girmesi yeterli olmayıp, aynı zamanda maksada da girmesi gereklidir. Bkz. İmregün, Anonim Ortaklıklar... , s.223, 224 .

⁸⁴ Çamoğlu (Poroy- Tekinalp), a.g.e., s.305.

hususta Yargıtay da konu kavramını tercih etmekte ve konuyu geniş yorumlamaktadır⁸⁵.

3. 2. İşletme Konusunun Tespiti

İşletme konusunun tespiti, anonim şirketin ehliyetini sınırlandırdığı gibi organlarının yetkilerini de sınırlandırır. Şirketin temsil yetkisi yalnızca işletme konusuyla sınırlanır. Yapılan işin veya hukukî işlemin olağan veya olağanüstü olması temsil yetkisinin dış sınırları üzerinde etkili değildir. Dış ilişkide yönetim kurulunun yapmış olduğu işlemler ister olağan ister olağanüstü olsun, şirket konusuna dahil edilebiliyorsa, anonim şirket yapılan işlemle bağlı kalır. Yine bu işlemin esas sözleşmeye, genel kurul kararlarına aykırı olması da temsil yetkisinin sınırları üzerinde etkili değildir. (TTK. m.321/IV) ⁸⁶.

İşletme konusu ile şirket temsilcilerinin ve ilk başta da yönetim kurulunun temsil yetkisine getirilen sınırlandırma, esas sözleşmede belirtilip, tescil ve ilân edilen sözleşme hükmüne göre belirlenir (TTK.m.300/3). Esas sözleşmede şirket konusunu oluşturan işlemlerin nev'i, niteliği ve sınırlarının açıkça gösterilmiş olması gereklidir (TTK. m. 271, 279/2) ⁸⁷.

Buna göre esas sözleşmedeki şirket konusunun dahil ticaret, bilumum ticaret gibi genel ve sınırları belirsiz terimlerle gösterilmesi kanunun amacı ile bağdaşmaz. Anonim şirketin konusu, teamülde yerleşmiş ve anlaşılır kelimelerde açıklanıp sınırlandırılmalıdır. Örneğin, inşaat ve oto yedek parçaları, ev eşyaları alım ve satımı, pamuk ticareti gibi açık ve anlaşılır aynı

⁸⁵ Y.11.HD., 21.1.1994 tarih ve E./680, K./258 sayılı kararı (Tekil, a.g.e., s.174).

⁸⁶ Arslanlı, Anonim Şirketler..., s. 138 vd.; Pulaşlı, a.g.e., s.263.

⁸⁷ Poroy (Tekinalp – Çamoğlu), a.g.e, s. 275; Arslanlı, Anonim Şirketler..., s. 137.

zamanda sınırları belirlenmiş terimler, şirket konusunun tespitinde tercih edilmelidir⁸⁸.

---

⁸⁸ Domaniç, TTK. Şerhi ... , s.449; Tekil, a.g.e, s. 97.

BEŞİNCİ BÖLÜM

YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN ESAS SÖZLEŞMEYE KONULACAK KAYITLARLA SINIRLANDIRILMASI

1. GENEL OLARAK

Bu bölümde esas itibarıyla, anonim şirketlerde yönetim kurulunun temsil yetkisinin esas sözleşmeye konulacak kayıtlarla sınırlandırabileceği ve bu sınırlamaların dış ilişkide üçüncü kişilere karşı da hüküm ifade edebileceği haller üzerinde durulacaktır.

Gerçekte şirketin tasfiyesi halinde yönetim kurulunun temsil yetkisine getirilen sınırlandırmaların esas sözleşmeyle düzenlenmesine gerek yoktur. Ancak tasfiye halinde dahi sınırlandırmaya ilişkin kayıt, bu bölümde açıklanacak diğer sınırlandırma hallerinde olduğu gibi yalnızca yönetim kurulunun temsil yetkisine ilişkin olup, diğer şirket temsilcilerini kapsamamaktadır. Oysa, dördüncü bölümde belirtilen temsil yetkisinin işletme konusuyla sınırlandırılması hali, tüm şirket temsilcilerine ve bu arada yönetim kuruluna yöneliktir. Dolayısıyla tasfiye halinde yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılması konusunun da, beşinci bölüm içinde açıklanması uygun görülmüştür.

2. YER İTİBARIYLA SINIRLANDIRMA

TTK. m . 321/II gereğince yönetim kurulunun temsil yetkisi yer itibarıyla yani merkez ve şube işlerine hasredilmek suretiyle sınırlandırılabilir.

Belirlenen yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkilerinin merkez veya belirli bir şubeye hasrolunduğunun tescil ve ilân edilmesi, iyi niyetli üçüncü kişiler açısından diğer şubelerde bu üyelerin temsil yetkilerinin bulunmadığı anlamına gelmektedir.

Daha çok gelişmiş ve şubelere ayrılmış anonim şirketler açısından önem taşıyan bu sınırlamayla, şube temsilcilerinin ve bunların sorumluluklarının kolayca öğrenilmesi sağlanmaktadır. Yönetim kurulunun temsil yetkisi yer itibarıyla sınırlandırılmazsa, fazla sayıda şubesi olan anonim şirketlerde özellikle bankalarda ya temsil imkansızlığı ya da sıkı şekilde merkezden temsil söz konusu olmaktadır⁸⁹.

2.1. Merkez ve Şubeden Ne Anlaşılması Gerektiği

Yer itibarıyla yönetim kurulunun temsil yetkisine getirilebilecek sınırlandırmaların tescil ve ilân edilmek şartıyla iyi niyetli üçüncü kişilere karşı geçerliliği, ancak merkez veya bir şubeye münhasırdır (TTK. m. 321/II). Dolayısıyla TTK. m. 321/II' de benimsenen "merkez" ve "şube" terimlerinin ne anlama geldiğinin tespiti gereklidir.

Anonim şirkete ilişkin tüm ticarî, hukukî ve idarî işlemlerin yürütüldüğü yer o şirketin merkezidir. Şirket merkezinin esas sözleşmede gösterilmesi zorunludur (TTK.m.279/1). Anonim şirket merkezinin mutlaka faaliyetin başlıca merkezi olması gerekmez. Şirket, şubesinde merkezde yaptığından çok daha önemli işler yapabilir⁹⁰.

⁸⁹ Aslan, AŞ'lerde Yönetim Yetkisinin..., s.65; Tekil, a.g.e., s.175; Pulaşlı, a.g.e., s.260.

⁹⁰ Celal Göle, "Ticarî İşletmelerin Merkez ve Şubesinin Tayini Sorunu", Prof. Dr Ernest Hirsch'in Hatırasına Armağan (Ankara:1986), s.181 vd.; Sami Karahan, Ticarî İşletme Hukuku (B.9, Ankara: 1999), s.34.

Ticaret Kanununda hangi işletmelerin şube sayılacağı hakkında bir hüküm bulunmamaktadır. 5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Hakkındaki Kanunun 9. maddesinde şube, “bir merkeze bağlı olduğu halde müstakil sermayesi ve müstakil muhasebesi bulunan veya muhasebesi merkezde tutulduğu ve sermayesi olmadığı halde kendi başına ticarî muamele yapan yerler” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımda iki önemli hususa değinilmiştir. Bunlar, merkeze bağlılık ve kendi başına ticari işlem yapabilmek yani dış ilişkide bağımsız olmaktır⁹¹.

İsviçre Federal Mahkemesi’nce “hukuken dahil olduğu ana işletmeye bağımlı olarak iş çevresinde ve ekonomik çevrede belirli bir bağımsızlıktan yararlanmak suretiyle ayrı mahallerde devamlı şekilde benzer bir faaliyet yürüten bir ticarî müessese” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımda da şubenin merkeze tâbi olma, dış ilişkide bağımsız ve ayrı bir mekan ve idareye sahip olma kıstasları vurgulanmıştır⁹².

Bir şubenin mevcut olabilmesi için şu özelliklerin bir arada bulunması gereklidir:

Şubeler merkeze tâbidir. Şubeler hukukî işlemlerini merkezden almış oldukları yetkiye dayanarak yaparlar. Diğerlerinden ayrık olarak kendi nam ve hesabına işlem yapan bir kuruluş, o şirketin bir şubesi değil kendi başına bir ticari işletmedir⁹³.

Şube merkeze tâbi olmakla birlikte, dış ilişkide bağımsızdır. Dolayısıyla şube olmak için, merkezin yaptığı işlemleri türünden işlemler yapmaya yetkili olunmalıdır. Örneğin, bir otelcilik şirketinin başka bir şehirdeki rezervasyon

⁹¹Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku** (B.4, Ankara:1998), s.34.

⁹²Akar Öçal, **İsviçre Federal Mahkemesi Kararları** (C.8, Sa. 3, Ankara, 1986), s.306.

⁹³Seza Reisoğlu, **Bankalar Kanunu Şerhi** (B.3, Ankara: 1998), s.120; Arkan, a.g.e.,s.36.

bürosu, şube olarak nitelendirilemez. Zira bu yerde, merkezin yaptığı türden işlerin yapılması söz konusu değildir⁹⁴.

Şube merkezden ayrı bir idare ve organizasyona sahip olmalıdır. Büyük bir bina içinde merkez teşkilatı ve şube (merkez şubesi) bir arada bulunabilir. Nitekim, anonim şirket şeklinde kurulan banka ve sigorta şirketlerinde bu tip örgütlenmelere rastlanmaktadır. Bu gibi hallerde idare ve organizasyon ayrı olduğu için merkezden ayrı olduğu için merkezden ayrı bir şube mevcut sayılır⁹⁵.

Anonim şirket şubeleri buldukları yer ticaret siciline merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle tescil ve ilân olunur (TTK. m.300/son).

Hukuken şube sayılmayan hallerde yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılması üçüncü kişiler açısından hüküm ifade etmez⁹⁶.

2. 2. Yer İtibarıyla Sınırlandırmada Temsil Yetkisinin Kapsamı

Yönetim kurulunun temsil yetkisi, merkezin veya bir şubenin işlerine hasrolunabilir. Yani yer itibarıyla sınırlandırılabilir (TTK.m.321/II).

Yer itibarıyla sınırlandırma halinde, her bir üye ancak yetkili olduğu şube veya yetkili olduğu merkez işlerine dair işlemlerde, şirketi temsil edebilir⁹⁷. Bu

⁹⁴Domaniç, TTK. Şerhi..., s.128; Arkan, a.g.e., s.37; Aynı yönde Y.11.HD., 5.5.1992 tarih ve E.1990/7846, K.1992/5906 sayılı kararı (BATİDER,1991, C.16 ,Sa.2, s.166-167).

⁹⁵Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku, I. Giriş-Ticari İşletme** (B.3, Ankara: 1968), s. 186; Arkan, a.g.e., 37,38.

⁹⁶ İsmail Kırca, **Ticari Mümessillik** (Ankara:1996), s.154; Çamoğlu, Anonim..., s.80.

⁹⁷"Senedin düzenleme tarihi itibarıyla şirketin temsilinde şube ile sınırlandırma esası getirilmiş ise ticari senet düzenlemesi bakımından bu sınırlandırma geçerlidir". Y.12.HD, 1.5.1992 tarih ve E./1181, K./6181 sayılı kararı (Fırat Öztan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, B.2, Ankara, 1997, s.405).

anlamda temsil yetkisine getirilen sınırlandırma yetkili olunan yer ile ilgili olmayıp, bu yere ait işlemler olmaktadır. Yani, bu halde temsil yetkisi merkezin ya da bir şubenin işlerine hasrolunan yönetim kurulu üyeleri, şirket konusuna girmek ve yetkili olduğu yeri ilgilendirmek şartıyla dünyanın neresinde olursa olsun şirketi temsil edebilir⁹⁸.

Temsil yetkisi belirli bir şubenin işleriyle sınırlandırılan üyenin başka bir şubeyi ya da merkezi temsil etmesi düşünülemez. Aynı şekilde temsil yetkisi, merkez işleriyle sınırlandırılan bir üyenin de şubeyi temsili mümkün değildir⁹⁹.

Temsil yetkileri merkez veya bir şube ile sınırlandırılan yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkileri ayrıca buldukları yerde, birlikte temsil şartıyla da sınırlandırılabilir¹⁰⁰. Örneğin, temsil yetkileri aynı şubeyi temsille sınırlandırılan bazı yönetim kurulu üyelerinin, bu şubeyi birlikte temsil etmeleri şartı getirilebilir.

Yönetim kurulunun temsil yetkisi "merkezin ve bir şubenin işleri" olarak sınırlandırılmaz. Nitekim, TTK.m.321/II' de yer itibarıyla sınırlandırmanın ya merkezin ya da belirli bir şubenin işlerine ilişkin olabileceği belirtilmiştir.

Bu bağlamda farklı yerleri temsil etmek üzere, temsil yetkileri sınırlandırılan yönetim kurulu üyelerinin ayrıca birlikte temsili kararlaştırılmaz. Örneğin, merkez işlerini temsile yetkili üyenin, şube işlerini temsile yetkili üyeyle birlikte temsili şart koşulamaz. Çünkü böyle bir kayıt, sınırlandırmanın merkezin ve şubenin yaptığı işlemler olarak genişletilmesine yol açar¹⁰¹.

⁹⁸ Kırca , a.g.e. , s.150 ; Tekil , a.g.e. , s.175 .

⁹⁹ Imregün, Anonim Ortaklıklar... s. 222; Kırca, a.g.e., s. 150 Arslanlı merkezdeki temsilcinin şubede temsil yetkisine sahip olacağı kanaatindedir. Bkz. Arslanlı, Anonim Şirketler..., s.134 .

¹⁰⁰ Arkan, a.g.e., s. 162; Arslanlı, Anonim Şirketler..., s.134; Kırca, a.g.e., s.151 .

¹⁰¹ Arslanlı, Anonim Şirketler... , s.134, karşı görüş Domaniç, Anonim Şirketler..., s. 522,523.

Bu hallerde belirtilen adet ve şekilde katılım gerçekleşmedikçe şirket yapılan işlemle bağlı olmaz¹⁰⁶.

Her ne kadar yönetim kurulunun temsil yetkisi birlikte temsil kaydıyla sınırlandırılabilse de, şirket konusuna giren işlemlerde temsil yetkisi tamdır.(TTK.m.321/I) Yönetim kurulunun birlikte temsil kaydıyla sınırlandırılan temsil yetkisi ayrıca şirket konusuna giren işlemler bakımından sınırlandırılmaz¹⁰⁷.

Şirket esas sözleşmesine konulan birlikte temsil kaydı tescil ve ilân edilmek şartıyla üçüncü kişilerin iyi niyetini kaldırır. Şirket, birlikte temsil sınırlamasının aksine yapılan işlemle bağlı değildir¹⁰⁸. Ancak, şirketin sonradan yapılan işleme icazet vermesi mümkündür¹⁰⁹.

3.1. Birlikte Temsilcilerin İradelerini Bildirim Şekli

TTK.'nun 321/III. maddesinde şirket adına düzenlenecek evrakın geçerli olabilmesi için temsile yetkili olanların imzası aranmış, sözlü anlaşma ve

¹⁰⁶ Arslanlı, Anonim Şirketler... , s.142.

¹⁰⁷ "Yönetim kurulunca alınan karara göre (A) grubu yetkililerine limit getirilmeksizin imza yetkisi tanınmış, (B) ve (C) grubu imza yetkililerine ancak diğer yetkileri yanında 250.000 TL.' sını aşmayan çekleri imza ve ciro yetkisi tanınmış yani temsil yetkisi miktarla sınırlandırılmıştır. Oysa birlikte temsil ve yetkilerin şubelere hasrı dışında kalan temsil yetkisine getirilen sınırlandırmalar geçersizdir.

... olayda da (B) ve (C) grubu imza yetkililerine getirilen miktar yönünden sınırlamalar üzerine çıkarak çek imzalamaları halinde söz konusu husus , iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Ancak iç ilişki bu husus , imza yetkililerinin sorumluluğunu gerektirir" Y.11. HD., 29.6.1982 tarih ve E./2638 , K.3181 sayılı kararı (YKD.1982 sa.10, s.1429)

¹⁰⁸ Y.11.HD., 24.2.1994 tarih ve E./2282, K./1626 sayılı kararı, (Tekil, a.g.e. 170).

¹⁰⁹ Y.11.HD., 7.2.1983 tarih ve E./199, K./504 sayılı kararı, (Eriş, Açıklamalı – İçtihatlı, Anonim...s.236).

taahhütlerden bahsedilmemiştir. Ancak, sözlü irade beyanlarıyla da şirketin temsili mümkündür¹¹⁰.

Birlikte temsil usulünde yazılı veya sözlü olsun, her işlemde temsile yetkili yönetim kurulu üyelerinin esas sözleşmede düzenlenip tescil ve ilân edilen esaslar çerçevesinde birlikte hareket etmeleri gereklidir¹¹¹. Yazılı işlemlerde birlikte temsile yetkili olanların imzası, sözlü işlemlerde ise irade beyanlarının katılımı şarttır¹¹².

Temsilcilerin aynı anda hareket etmeleri hususunda bir zorunluluk yoktur. Aynı zamanlarda bu husustaki rızalarını, önce birinin sonra diğerinin açıklaması mümkündür¹¹³. Örneğin, temsilcilerden birinin sipariş kağıdını imzalayarak karşı tarafa vermesi ve diğer temsilcinin de aynı sipariş kağıdını ertesi gün imzalaması halinde, birlikte temsil şartı gerçekleşmiş olur.

Birlikte temsilci üyelerden biri, diğeri iştirak etmeksizin tek başına bir sözleşme yapmışsa; bu sözleşme ancak diğer temsilci üyenin icazeti ile geçerli hale gelir. İcazet anına kadar askıda olan işlem, icazetin verilmesiyle baştan itibaren geçerli hale gelir. Yetkisiz temsilcinin yaptığı işlem belli bir şekle bağlı olsa bile icazet, herhangi bir şekle bağlı değildir. İcazet açık ya da zımnî biçimde verilebilir. İşlemin yapılmasına katılmayan temsilci üyenin, işlemde haberdar olmasına rağmen, iyi niyet kuralları (MK.m.2) gereğince itiraz etmesi gerekirken susması ya da temsilci üyelerden biri sözleşmeyle ilgili görüşmelerde bulunurken, diğer temsilci üyenin itiraz etmesi halleri, icazetin

¹¹⁰ Domanıç, Anonim Şirketler ... , s. 518.

¹¹¹Y.11.HD., 22.9.1980 tarih ve E./4187, K./4137 sayılı kararı , (Erol Ertekin- İzzet Karataş , **Uygulamada Ticarî Senetler**, B.2, Ankara, 1996, s.157) .

¹¹² Arslanlı, Anonim Şirketler ... s.142 .

¹¹³Sahir Talât Akev "Türk Ticaret Kanununun 321. Maddesindeki temsil yetkisinin sınırlandırılması", **II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu** (Ankara, 1985), s.88; Oğuz İmregün, **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri** (İstanbul: 1989), s.174; Çamoğlu (Poroy- Tekinalp), a.g.e., s.172 aksi görüş Mimaroglu, a.g.e. s.185.

zımnî biçimde verilmesine örnek gösterilebilir. Bu gibi hallerde icazetin var olup olmadığı, irade beyanlarının yorumuyla tespit edilecektir¹¹⁴.

Birlikte temsile yetkili yönetim kurulu üyelerinden birinin iradesi hata, hile gibi bir sebeple sakatlanmışsa, diğer üye hataya düşmemiş olsa bile, sözleşme iptal edilebilir. Şirketin bağlanabilmesi için birlikte temsile yetkili bütün üyelerin irade beyanları geçerli olmalıdır. Bu irade beyanlarından biri sakat ise, şirket namına geçerli bir beyanda bulunulmuş olmaz. Nitekim tüzel kişiliğe ait beyan, birlikte temsile yetkili olup işleme katılan bütün üyelerin iradelerinin toplamından oluşur¹¹⁵.

3. 2. Birlikte Temsilcilerden Birinin Temsil Yetkisinin Sona Ermesi

Anonim şirket esas sözleşmesinde, yönetim kurulu üyelerinin şirketi birlikte temsili kararlaştırılmış ve birlikte temsile yetkili üyelerden birinin temsil yetkisi herhangi bir sebeple sona ermişse, diğer üyeler tek başına şirketi temsil yetkisini kazanmış olmaz. Bu halde, şirket esas sözleşmesindeki eksikliğin giderilerek, yeniden geçerli olacak şekilde birlikte temsil usulünün kararlaştırılması mümkündür. Ancak gerekli değişiklik yapıncaya kadar şirket, kanunî temsil usulünce temsil edilecektir¹¹⁶.

Kanaatimizce böyle bir durumda, şirket esas sözleşmesinde yazılı bulunmasına karşın, iyi niyetli üçüncü kişilere ileri sürülemeyen geçersiz bir sınırlandırma vardır. Nitekim, esas sözleşmede geçmişte geçerli olarak kurulan birlikte temsil kaydı, artık birlikte temsilci üyelerden birinin bu yetkisini kaybetmesinden dolayı gerçekleri yansıtmamaktadır. Geçersiz sınırlandırma hallerinde ise kanunî temsil usulü uygulanacağı açıktır (TTK.m. 321/III). Örneğin A, B, C, D ve E' den oluşan bir yönetim kurulunda, A ve B' nin birlikte

¹¹⁴ Kırca, a.g.e., s.141; Arslanlı, Anonim Şirketler ..., 142.

¹¹⁵ Kırca, a.g.e., s.144; Arkan, a.g.e., s.162 .

¹¹⁶ Arslanlı, Kollektif ve Komandit ..., s. 321; Kırca, a.g.e. , s.135 .

şirketi temsil edeceği kararlaştırılmış, diğer taraftan da C,D ve E' nin üçünün bir arada şirketi birlikte temsil edeceği kararlaştırılmış ve B'nin temsilcilik sıfatı herhangi bir sebeple ortadan kalkmışsa, A, şirketi tek başına temsil edemez. Ayrıca C, D ve E' nin de şirketi birlikte temsil kaydı kalkar. Bu halde B yerine başka birisi tayin edilene kadar şirket, kanunî temsil usulü gereğince A, C, D ve E' nin aralarından herhangi ikisinin imzası ya da sözlü irade beyanıyla bağlanacaktır.

Yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisinin sona ermesine rağmen sicildeki kayda güvenerek işlem yapan iyiniyetli üçüncü kişiler ise, bu halde korunurlar¹¹⁷.

3. 3. Birlikte Temsilcilerden Birinin Diğerine Tek Başına Şirketi Temsil Yetkisi Verip Veremeyeceği

Temsil yetkisi birlikte temsil kaydıyla sınırlandırılan yönetim kurulu üyesi bu yetkisini, şirketin tüm işlemlerini kapsayan genel vekâlet niteliğinde bir işlemle diğer bir üyeye devredemez. Nitekim, anonim şirket böyle bir durumu isteseydi, esas sözleşmesinde birlikte temsil usulünü öngörmez, daha değişik bir temsil durumu düzenlerdi. Temsil yetkisi birlikte temsil ile sınırlanan üyeye böyle bir hakkın tanınması, birlikte temsil sınırlamasından beklenen faydayı ortadan kaldırır ve sınırlamayı etkisiz hale getirir¹¹⁸.

Ayrıca kanunun tanıdığı temsil yetkisi temsilci seçilen kişilere verildiğinden, bu görevin şahsen yapılması gereklidir. Yönetim kurulu üyesi bu yetkisini diğer üyeye ya da şirketin diğer temsilcilerine devredemez. Ancak,

¹¹⁷ "... Yönetim kurulu üyesi istifa etmekle beraber, bu istifa tescil ve ilân edilmemişse, bu hal iyi niyetli alacaklılara karşı ileri sürülemez. Bu durumda, istifa eden yönetim kurulu üyesinin imzaladığı kambiyo senedi ortaklığı bağlar." Y.12.HD. , 17.3.1992 tarih ve E./904 , K./213 sayılı kararı (Eriş, Açıklamalı – Uygulamalı, Anonim ... , s.238).

¹¹⁸ Akev, a.g.m., s.89; Arslanlı, Anonim Şirketler ... , s. 134 .

kapsam ve sınırları somut olarak belirlenmiş bir hukukî işlemin ifası için, birlikte temsile yetkili üyelere birinin diğerini yetkilendirmesi mümkündür¹¹⁹. Örneğin şirkete ait X plakalı kamyonun, 10 milyardan aşağı olmamak üzere satılması hususunda birlikte temsile yetkili üyelere biri diğerine yetki verebilir. Nitekim bu halde, birlikte temsilci olan üyenin temsil yetkisini diğer üyeye devretmesi söz konusu değildir.

3. 4. Bir Ticarî Mümessille Birlikte Temsil Şartı Kararlaştırılıp Kararlaştırılmayacağı

Ticarî mümessiller, ticarî vekil ve ticaret işleri tellâlı gibi diğer temsilcilerin aksine, yönetim kurulu üyeleri gibi geniş temsil yetkisiyle donatılmıştır. Nitekim ticarî mümessiller, özel yetki almalarını gerektiren hâller (BK. m.450/II) haricinde, yönetim kurulu üyeleri gibi, atandıkları anonim şirketin konusuna giren her türlü işlemi şirket adına yapmaya yetkilidirler (BK. m. 450/I)¹²⁰.

İşte ticarî mümessilin temsil yetkisinin diğer tacir yardımcılarında daha geniş olmasından dolayı, yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisi, bir ticarî mümessille ve birlikte temsil kaydıyla sınırlandırılabilir¹²¹. Ancak bu halde, yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisinin kapsamı, ticari mümessille tanınan temsil yetkisi kadar daralmaz. Aksine, ticarî mümessilin temsil yetkisi, yönetim kurulu üyesine tanınan temsil yetkisi kapsamında genişler¹²².

¹¹⁹ Kırca, a.g.e., 148; Akev, a.g.m., s.89.

¹²⁰ Arkan, a.g.e. , s. 158 vd.

¹²¹ Çamoğlu (Poroy – Tekinalp), a.g.e., s.172.

¹²² Arslanlı, Anonim Şirketler ... , s.133; Kırca, a.g.e., s.80 vd.

Çünkü; TTK. m. 321/I hükmüne göre, yönetim kurulu üyeleri şirket konusuna giren tüm işlemlerde şirketi temsil yetkisine sahiptir. Aynı maddeye göre, yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkisi, şirket konusuna giren işlemler bakımından sınırlandırılmaz. Buna karşın, birlikte temsilcilerden birini oluşturan ticarî mümessilin temsil yetkisi, yönetim kurulu üyesine göre daha dardır (BK.m.450). Yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisinin kapsamının, ticari mümessile tanınan temsil yetkisinin kapsamında daralacağı kabulü halinde, temsil yetkisinin geçersiz bir şekilde sınırlandırılması söz konusu olacaktır¹²³. Örneğin, şirkete ait bir taşınmazın devrinde, birlikte temsil kaydıyla sınırlanan yönetim kurulu üyesi ile bir ticarî mümessilin yapmış olduğu işleme karşı şirket, bu işlemde ticarî mümessilin özel bir yetkisi (BK. m. 450/II) bulunması gerektiği iddiasında bulunamaz. Nitekim yukarıda da belirtildiği gibi şirket konusuna giren işlemler bakımından, yönetim kurulunun temsil yetkisi sınırlandırılmaz (TTK. m. 321/I).

4. TEMSİL YETKİSİNİN TERHİSİ HALİNDE SINIRLANDIRMA

Yönetim kurulunun şirket faaliyetlerini kurul halinde ve tek başına yerine getirmesi uygulamada sık rastlanılmayan bir durumdur. Özellikle halka açık anonim şirketler ile büyük anonim şirketlerde yönetim kurulunun yönetim ve temsil görevlerini devretmesi, yönetim faaliyetlerinde uzmanlaşmanın bir sonucudur¹²⁴. Nitekim, TTK.'nın 319. maddesi de, yönetim kurulunun temsil yetkisini murahhas üyelere ya da pay sahibi olması gerekmeyen murahhas müdürlere bırakabilmesine olanak verecek tarzda düzenlenmiştir. Öğretide temsil yetkisinin bu şekilde bırakılmasına, temsil yetkisinin terhisi veya dağıtılması denilmektedir. Bu halde kendisine temsil yetkisi bırakılan üyeler

¹²³ Arslanlı, Anonim Şirketler ... , s. 133; Kırca, a.g.e., s. 80, 81.

¹²⁴ Helvacı, a.g.e., s.59; Arslan, A.Ş' lerde Yönetim Yetkisinin ..., s.85 vd.

murahhas üye, şirket dışından atanan temsilciler ise murahhas müdür olarak isimlendirilir¹²⁵.

Temsil yetkisinin murahhaslara bırakılabilmesi için şirket esas sözleşmesinde bu yolda bir hüküm bulunması şarttır. Bu hüküm, temsil yetkisinin terhis yetkisinin, genel kurula ya da yönetim kuruluna ait olduğuna dair olabilir. Şirket esas sözleşmesinde terhis yetkisi genel kurula bırakılmış olsa dahi genel kurul, alacağı bir kararla bu yetkiyi yönetim kuruluna verebilir. Yine, esas sözleşmede terhise hangi organın yetkili olduğu belirtilmemişse, bu işlem yönetim kurulunca yerine getirilir (TTK. m. 317)¹²⁶. Ancak, terhis halinde temsil yetkisi hangi organ tarafından verilmiş olursa olsun, bu yetkinin geri alınması şirket genel kurul kararı ile gerçekleşir¹²⁷.

Terhis halinde yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılmasını, belirli üyelere terhis ya da üçüncü kişilere terhis hallerine özgü olmak üzere iki kısımda incelemek mümkündür.

¹²⁵ Pulaşlı, a.g.e., s. 262; Ünal, a.g.m, s.49 vd. Murahhas üyelik ya da müdürlükte şirketin yönetim hakkı da saklıdır. Murahhas tayini için temsil yetkisinden başka yönetim haklarının da terhisi gereklidir. Aksi halde bu kişiler yönetim kurulu kararlarını icra etmekle yetinirler. Bkz. Arslanlı, Anonim Şirketler... , s.135; Çamoğlu (Poroy –Tekinalp), a.g.e., s.303.

¹²⁶ Tekil, a.g.e., s. 204; Arslan, AŞ'lerde Yönetim Yetkisinin..., s.68; Anonim Ortaklıklar..., s.218.

¹²⁷ "...Ana sözleşmenin 14. maddesinde aksi kararlaştırılmaya kadar yönetim kurulu üyelerinden (E) ile (T)'nin herhangi birinin şirket ünvanı altında atacağı imza ile şirket münferiden temsil ve ilzam olunur, hükümleri yer almıştır. Yönetim kurulunun bir kısım üyelerinin ana sözleşmenin bu hükümlerine ters ve ana sözleşmeyi değiştirir şekilde karar vermeye ise yetkileri yoktur. Bu ana sözleşme hükümlerinden çıkan sonuca göre, davacı murahhas üye konumunda olup temsil yetkisinin kaldırılması yine anonim şirket genel kuruluna ait olmak gerekir." Y.11.HD, 28.11.1985 tarih ve E./5890, K./7155sayılı kararı (Eriş, Açıklamalı – İçtihatlı, TTK...1992, s.296).

4. 1. Temsil Yetkisinin Belirli Üyelere Terhisi Halinde Sınırlandırma

Anonim şirketlerde, yönetim kurulunun temsil yetkisinin, bütün üyelerce kullanılması şart değildir. Esas sözleşmede yapılacak bir düzenleme ile bazı üyelerin temsil yetkisi kaldırılabilir, şirketi temsile yetkili birkaç üye tayin edilebilir ya da bir tek üyenin şirketi temsil edeceği kararlaştırılabilir (TTK. m.319). Bunlar murahhas üye ya da üyelerdir¹²⁸.

Anonim şirketin hangi üye veya üyelerce temsil edileceği üçüncü kişilere açıklanmış yani esas sözleşme hükmü tescil ve ilân edilmişse, bu tüzel kişi ancak, belirli üyelerin imzalarıyla bağlı olur. Böyle bir durum ise yönetim kurulunun temsil yetkisinin “şahıs itibarıyla” yani belirli üyeler itibarıyla sınırlandırılması anlamına gelmektedir¹²⁹.

Belirli üyeler itibarıyla sınırlandırma ile ilgili olarak TTK. m. 319/II hükmü değerlendirildiğinde, murahhas üyelerin temsil yetkilerinin istenildiği kadar sınırlandırılabilmesi gibi bir anlam çıkmaktadır. Fakat, bu hükmün kendi başına değerlendirilmemesi gereklidir. Aksine, TTK. m. 319/II hükmü, TTK. m. 321/II hükmü ile birlikte ele alınmalıdır. Çünkü, TTK. m. 321/II' ye göre, murahhas üyelerin temsil yetkisinin sınırlandırılması ancak belirli hallerde mümkündür¹³⁰.

Temsil yetkisinin terhisi kararında sınırlandırmaya ilişkin bir hüküm yoksa murahhas üyeler şirket konusuna giren tüm işlemleri yapma yetkisine sahiptir¹³¹. Temsil yetkisinin terhisi kararında sınırlandırmaya ilişkin hükümler varsa bunların ayrıca incelenmesi gereklidir. Çünkü, TTK. m. 321/II' ye göre, bu durumda yapılan sınırlandırmaların hepsi geçerli değildir. Murahhas üyelerin

¹²⁸ Pulaşlı, a.g.e, s.262; Arslanlı, Anonim Şirketler ..., s.140.

¹²⁹ Çamoğlu, Anonim ...s.179.

¹³⁰ Arslan, AŞ' lerde Yönetim Yetkisinin ..., s.69, 107; Çamoğlu (Poroy-Tekinalp), a.g.e., s.303.

¹³¹ Y.11.HD., 18.5.1981 tarih ve E./2434, K./2547 sayılı kararı (Tekil , a.g.e., s.177).

temsil yetkisine getirilebilecek sınırlandırmalar iki hale münhasırdır. Bunlardan biri temsil yetkisinin merkezin veya bir şubenin işlerine hasredilmesi, diğeri ise birlikte temsil ile sınırlandırmadır¹³².

Sonuç olarak belirtilmelidir ki, yönetim kurulunun temsil yetkisinin murahhas üyelere terhisi kararıyla bu yetki belirli üyeler itibarıyla sınırlandırılmaktadır. Ayrıca terhis kararında sınırlandırmaya ilişkin hükümler varsa bunlardan ancak birlikte temsil ve yer itibarıyla sınırlandırma kayıtları geçerli olmaktadır¹³³.

3. 2. Temsil Yetkisinin Üçüncü Kişilere Terhisi Halinde Sınırlandırma

Yönetim kurulunun temsil yetkisi, esas sözleşmede hüküm bulunmak şartıyla belirli üyelere terhis edilebildiği gibi pay sahibi olmayan üçüncü kişilere, yani murahhas müdürlere de terhis edilebilir¹³⁴. Ancak, temsil yetkisinin murahhas müdürlere terhisi halinde en az bir yönetim kurulu üyesine şirketi temsil yetkisi verilmelidir (TTK. m. 319/I). Bu halde murahhas müdürlere tayin edilen murahhas üyenin temsil yetkisini herhangi bir şekilde sınırlandırmak mümkün değildir¹³⁵.

¹³² İmregün, Anonim Ortaklıklar..., s.171, 221; Arslan, AŞ'lerde Yönetim Yetkisinin..., s.107.

¹³³ Arslan, AŞ'lerde Yönetim Yetkisinin ..., s.107; Pulaşlı, a.g.e.,s.262.

¹³⁴ Y.12.HD., 1.6.2000 tarih ve E./8209, K./8946 sayılı kararı (YKD, 2000, C.27, Sa.9,s.1386-1387) .

¹³⁵ Helvacı, a.g.e., s.67; Tekil, a.g.e., s.205; Çamoğlu (Poroy – Tekinalp) a.g.e., s.304; İmregün, Anonim Ortaklıklar ... , s.222 Domaniç ve Ünal TTK. m. 319/II'ye göre temsil yetkisinin murahhas müdürlerce terhisi halinde TTK. m. 319/I hükmü gereğince en az bir üyeye terhis şartının uygulanmayacağı kanaatindedir. Bkz. Domaniç, Anonim Şirketler..., s.520; Ünal, a.g.e., s.84.

Yönetim kurulunun temsil yetkisinin üçüncü kişilere terhis halinde sınırlandırılmasını, bir murahhas üye ya da birkaç murahhas üye tayin edilmesi olasılığına göre değerlendirmek gereklidir.

Eğer şirketi temsil yetkisi bir murahhas üye ile bir ya da birkaç murahhas müdüre terhis edilmişse, yönetim kurulunun temsil yetkisi terhis edilen üyeye yani belirli bir üyeye sınırlandırılmakta ayrıca bu üyenin temsil yetkisine getirilebilecek tüm sınırlandırmalar geçersiz olmaktadır¹³⁶.

Diğer taraftan şirketi temsil yetkisi, birkaç murahhas üye ile bir ya da birkaç murahhas müdüre terhis edilmişse, bu defa belirli üyelere terhis halinde yapmış olduğumuz açıklamalar burada da geçerli olacaktır. Bu halde yönetim kurulunun temsil yetkisi terhis edilen üyelerle yani belirli üyelerle sınırlandırılacak ayrıca terhis kararında murahhas üyelerin birlikte temsili ya da yer itibarıyla sınırlandırılması kayıtları varsa bunlar da geçerli olacaktır¹³⁷.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, murahhas müdürlere kıyasla murahhas üyeler, şirketin yönetim ve gözetimi görevlerine ilişkin olarak daha üst konumda olmalarına karşın, şirketin temsili açısından aynı yetkilere sahiptirler¹³⁸. O halde murahhas üyeler ile murahhas müdürlerin birlikte temsilinin kararlaştırılmasında herhangi bir sakınca yoktur.

5. TASFİYE HALİNDE SINIRLANDIRMA

Anonim şirketin tasfiyesi halinde yönetim kurulunun temsil yetkisi, şirketin tasfiye işleri dışında kalan işlemlerine ilişkin olup, tasfiye işlerine dair

¹³⁶ Arslan, AŞ'lerde yönetim yetkisinin ... , s.69; Helvacı, a.g.e., s.67.

¹³⁷ Y.11.HD., 29.6.1982 tarih ve E./2638, K./3181 sayılı kararı (Bahir Mazhar Erüreten, Açıklamalı- Uygulamalı, İçtihatlı Anonim Şirket Davaları, İstanbul, 1988, s.371).

¹³⁸ Ünal, a.g.e., s.72, 73; Pulaşlı, a.g.e., s.263.

temsil yetkisi. tasfiye memurlarınca kullanılır (TTK. m. 450, 219). Ancak, ayrıca tasfiye memuru atanmadığı durumlarda, tasfiye işlerinin yapılması ve bundan kaynaklanan temsil yetkisinin kullanılması da yönetim kuruluna ait olur (TTK.m.441)¹³⁹. Yani bu halde yönetim kurulu, hem tasfiye memuru sıfatıyla tasfiye işlerinden kaynaklanan temsil yetkisini, hem de yönetim kurulu sıfatıyla ve tasfiye işleri dışında kalan işlemlerdeki temsil yetkisini kendisinde toplamaktadır. Yönetim kurulunun tasfiye işlerine dair temsil yetkisi ise şirket genel kurulunca alınacak bir kararla sınırlandırılabilir. Tasfiye işlerine dair olduğu belirtilmesi gereken ve her türlü kaydı içerebilen bu sınırlamalar, tescil ve ilân edilmişlerse üçüncü kişiler açısından da geçerli olmaktadır (TTK.m.450/I, 221)¹⁴⁰.

Her ne kadar yönetim kurulu, şirketin tasfiyesine ilişkin işlemlerinde, tasfiye memuru sıfatıyla şirketi temsil edecekse de (TTK.m.450/I, 219/III), yönetim kurulu üyeliği ve tasfiye memurluğu görevleri ile bunlardan doğan temsil yetkileri aynı kişilerde yani yönetim kurulunda toplandığından, TTK'nun 221. maddesi gereğince tasfiye işlerine dair temsil yetkisine getirilebilecek her türlü sınırlandırma, yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılması anlamında değerlendirilmelidir¹⁴¹.

Tasfiye memurlarının ve böyle bir tayin yapılmamışsa yönetim kurulunun tasfiye işlerine dair temsil yetkisinin istenildiği gibi sınırlandırılması ve bunun üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilmesi, şirketin temsiline getirilmiş önemli bir istisnadır. Gerçekten, şirketi temsile ilişkin yetki ancak belirli hallerde sınırlandırılabilirken, tasfiye memurluğundan doğan temsil yetkisi her türlü kayıtle sınırlandırılabilir ve bu durum tescil ve ilân edilmişse iyi niyetli üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilmektedir¹⁴².

¹³⁹ Domaniç, Anonim Şirketler ... , s.529; Tekinalp (Poroy – Çamoğlu), a.g.e, s.788.

¹⁴⁰ Karahan, Anonim..., s.138.

¹⁴¹ Tekil, a.g.e., s.180; Karahan, Anonim..., s.134 vd ; Pulaşlı, a.g.e.,s.514.

¹⁴² İmregün, Anonim Ortaklıklar ... , s. 486.

Bu nedenle, tasfiye halinde bulunan bir anonim şirket ile işlem yapmak isteyen kişilerin; öncelikle ticaret sicilini inceledikten sonra bu işleme girişmeleri kendi menfaatleri gereği bir zorunluluktur. Aksi halde, ticaret sicilindeki sınırlamaların bu kişilere karşı ileri sürülmesi söz konusu olacaktır¹⁴³.

6. YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASI USULÜ

6.1. Temsil Yetkisinin Birlikte Temsil ile Ya Da Yer İtibarıyla Sınırlandırılması Usulü

Yönetim kurulunun temsil yetkisinin birlikte temsil ile ya da yer itibarıyla sınırlandırılması halinin esas sözleşmeyle düzenlenmesi gerekeceği konusunda Ticaret Kanununda açık bir hüküm yoktur. Oysa TTK'nun 319/I maddesinde, " esas mukavelede idare ve temsil işlerinin idare meclisi azaları arasında taksim edilip edilmeyeceği ve taksim edilecekse bunun nasıl yapılacağı tespit olunur..." hükmüne yer verilmiştir. Maddede sadece özel bir temsil usulü değil, kanunî temsil usulü benimsense dahi şirket esas sözleşmesinde bunun belirtileceği yer almıştır. Öyleyse, yönetim kurulunun temsil yetkisinin birlikte temsil ile ya da yer itibarıyla sınırlandırılması yoluyla yaratılan bu özel temsil durumu, şirket esas sözleşmesiyle düzenlenmelidir¹⁴⁴.

Ayrıca, şirket esas sözleşmesiyle düzenlenen bu sınırlandırmaların iyi-niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için ticaret sicilinde tescil ve ilân edilmesi gereklidir. (TTK. m. 321/ II, 38)¹⁴⁵

¹⁴³ İmregün, Anonim Ortaklıklar ..., s. 486; Karahan, Anonim..., s.138.

¹⁴⁴ Domaniç, Anonim Şirketler..., s.519; Arslanlı, Anonim Şirketler..., s. 140,141.

¹⁴⁵ Çamoğlu (Poroy-Tekinalp). a.g.e, s. 306; Tekil, a.g.e, s.175; İmregün, Anonim Ortaklıklar..., s.220.

Tescil talebi yönetim kurulunca, şirket merkezinin bağlı bulunduğu sicil dairesine yapılır. (TTK.m.300/I). Tescil talebinde şirketin unvanı ile temsil yetkisini sınırlandıran kararın noterce tasdikli bir suretinin ve yetkili temsilcilerin noterce onanmış imza şekillerinin tasdikli suretlerinin sicil memuruna verilirken hazır edilmesi gereklidir. (TTK.m.323, 322. 42/II). Yine bu halde, notere tasdik ettirilecek imzaların en az üç defa atılmış olması gerekip, sicil memuru daha fazla sayıda imzanın tasdik ettirilerek kendisine verilmesini isteyebilir. (TST. m. 21/II)¹⁴⁶.

Yönetim kurulu üyesi, şirket merkezinin bağlı bulunduğu sicil dairesinden farklı bir sicil dairesine bağlı bir şubeyi temsille sınırlandırılmışsa, tescil bu sicil dairesine yapılır(TST.m.52,54/d). Birlikte temsil ile sınırlandırma halinde ise tescil şirket merkezinin bağlı bulunduğu sicil dairesine yapılmakla birlikte, eğer farklı sicil dairelerine bağlı şirket şubeleri varsa, sicil memurunca tescil kararının birer örneği buralara da yollanarak şubelerin bağlı bulunduğu sicil dairesinde de sınırlandırma tescil edilir (TTK.m.42/III, TST.m.56/I, 57)¹⁴⁷.

Yönetim kurulunun temsil yetkisinin birlikte temsil ile ya da yer itibarıyla sınırlandırılması durumu, ticaret siciline tescil edildikten sonra ayrıca Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilân edilir. Sınırlandırmaya ilişkin bu ilân iyi niyetli üçüncü kişiler hakkında kaydın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilân edildiği, ilânın tamamı aynı nüshada yayınlanmamış ise son kısmın yayımlandığı günü takip eden iş gününden itibaren hüküm ifade eder(TTK.m.38/I, TST.m.101)¹⁴⁸.

¹⁴⁶ Mehmet Emin Bilge, **Ticaret Sicili** (İstanbul: 1999),s.101; Domaniç, Anonim Şirketler..., s.523; Pulaşlı,a.g.e.,s.261.

¹⁴⁷ Kırca, a.g.e., s.151; Karahan,Ticari İşletme...,s.35.

¹⁴⁸ Domaniç, TTK. Şerhi ..., s.225; Bilge , a.g.e., s.171; Arkan , a.g.e, s.235.

6. 2. Temsil Yetkisinin Terhisi Halinde Sınırlandırma Usulü

Şirketi temsil yetkisinin murahhas üyelere terhisi halinde yönetim kurulunun temsil yetkisi belirli üyeler itibarıyla sınırlandırılmış olur. Belirli üyeler itibarıyla sınırlandırmanın yapılabilmesi için, şirket esas sözleşmesinde temsil yetkisinin terhisine dair bir hükmün varlığı gereklidir. (TTK. m. 319/I). Bu hükümde terhis yetkisinin genel kurula ya da yönetim kuruluna ait olacağı belirtilebilir. Esas sözleşmede terhis yetkisi genel kurula bırakılmış olsa dahi genel kurul alacağı bir kararla bu yetkiyi yönetim kuruluna verebilir. Yine, şirket esas sözleşmesinde terhise hangi organın yetkili olduğu belirtilmemişse, bu yetki yönetim kurulunca kullanılır.(TTK.m. 319/I, 317)¹⁴⁹

Terhis halinde temsil yetkisinin belirli üyeler itibarıyla sınırlandırılması, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı, temsile yetkili üyelerin tescil ve ilân edilmeleri halinde geçerli olur(TTK.m.323,300/8)¹⁵⁰. Tescil için temsil yetkisinin terhisine ilişkin karara temsile yetkili üyelerin noter tasdikli imzaları eklenerek, şirketin unvanı ile birlikte ticaret sicil memuruna başvurulmalıdır(TTK.m.323. 322. 42/II)¹⁵¹. Ayrıca tescil edilen bu sınırlandırma iyiniyetli üçüncü kişiler hakkında kaydın Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilân edildiği, ilânın tamamı aynı nüshada yayımlanmamışsa son kısmın yayımlandığı günü takip eden iş gününden itibaren hüküm ifade eder (TTK.m.38/I . TST. m. 101).

Terhis halinde temsil yetkisi belirli üyeler itibarıyla sınırlandırılan yönetim kurulunun yetkisinin ayrıca birlikte temsil ile ya da yer itibarıyla sınırlandırılması da mümkündür¹⁵². Bu durumda ise sınırlandırmada, birlikte

¹⁴⁹ Arslan A.Ş.'lerde Yönetim Yetkisinin...,s.68; Tekil ,a.g.e ., s.204; Çamoğlu (Poroy –Tekinalp), a.g.e.,s.303.

¹⁵⁰ Imregün , Anonim Ortaklıklar..., s. 221 ; Bilge, a.g.e., s.88.

¹⁵¹ Domaniç, Anonim Şirketler...,s. 523; Arslanl Anonim Şirketler..., s.136.

¹⁵² Tekil, a.g.e., s.205; Arslan, A.Ş.'lerde Yönetim Yetkisini..., s.107 .

temsil ile ya da yer itibarıyla sınırlandırma usulünde belirtilen esaslar da göz önünde bulundurulacaktır.

Yönetim kurulunun temsil yetkisinin murahhas üyelerle beraber üçüncü kişilere terhis edilmesi halinde yukarıda yapılan açıklamalar geçerli olacaktır. Ancak, temsile yetkili bir tek murahhas üye tayin edilmesi halinde, bu üyenin temsil yetkisine ayrıca bir sınırlandırma getirilemeyecektir.

6. 3. Tasfiye Halinde Sınırlandırma Usulü

Anonim şirketlerde yönetim kurulunun tasfiye memurluğundan doğan temsil yetkisi, her türlü kayıtla sınırlandırılabilir(TTK.m. 441,450,221). Sınırlandırmaya yetkili organ genel kurul olup, TTK'nun 221/I. maddesinde öngörülen haklı sebeplerle mahkemenin sınırlandırılması hükmü, tasfiye memurlarının mahkemece atandığı durumlarda söz konusudur(TTK.m. 442/II)¹⁵³.

Kanaatimizce, yönetim kurulunun, tasfiye işlerine dair temsil yetkisinin sınırlandırılmasının esas sözleşmeyle düzenlenmesi gerekmez. Nitekim kanunda da bu yönde bir düzenleme mevcut değildir. Yine, sınırlandırmaya yetkili organ olan genel kurulunun, esas sözleşme değişikliklerinde aranan ağırlaştırılmış çoğunluk (TTK.m.388/III) yerine basit çoğunlukla toplanıp sınırlandırmaya ilişkin bir karar alabilmesi bu düşüncüyü destekler niteliktedir (TTK.m. 450/II,221/I,372,378)¹⁵⁴.

Her türlü kayıtla yapılabilecek sınırlandırmaların iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi, ancak tescil ve ilân edilmeleriyle mümkün olacaktır

¹⁵³ İmregün Anonim Ortaklıklar..., s. 485, 486; Karahan, Anonim..., s.137.

¹⁵⁴ Karahan, Anonim..., s.138.

(TTK.m. 450/I, 221/II)¹⁵⁵. Tescil, yönetim kurulunca ve tasfiye işlerinden kaynaklanan temsil yetkilerinin sınırlandırılmasına dair kararın noterce onanmış bir suretinin sicil memuruna verilmesi suretiyle gerçekleşir (TTK.m.317,323,42/II). Tüm sınırlandırma hallerinde olduğu gibi, bu halde de tescil etkisini kaydın Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilân edildiği, ilânın tamamı aynı nüshada yayımlanmamışsa son kısmın yayımlandığı günü takip eden iş gününden itibaren gösterecektir (TTK.m.38/I,221/I).

7. GEÇERLİ SINIRLANDIRMALARIN ÜÇÜNCÜ KİŞİLER AÇISINDAN ETKİSİ

7.1. Geçerli Sınırlandırmaların Tescil Ve ilân Edilmesi Halinde

Yönetim kurulunun temsil yetkisine getirilebilecek sınırlandırmalar eğer tescil ve ilân edilmişse iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir. Diğer taraftan bu şekilde yapılan sınırlandırmaların sona ermesi halinde tescil ve ilân edileceklerine dair Ticaret Kanununda bir hüküm yoktur. Ancak, B.K. m. 452'de ticarî mümessiller için öngörülen böyle bir zorunluluk, TTK .m. 1 göndermesiyle Ticaret Kanununda da uygulama alanı bulmalıdır¹⁵⁶. Nitekim, temsil yetkisine getirilebilecek sınırlandırmaların tescil ve ilân edilmelerine rağmen bunların kaldırılmaları halinde böyle bir yükümlülüğünün öngörülmemesi ticarî hayattaki güven ilkesiyle de bağdaşmaz¹⁵⁷.

Sınırlandırmaya ilişkin tescilin üçüncü kişiler hakkında hüküm ifade etmesi için Türkiye Sicil Gazetesi'nde ilân edilmesi gereklidir. İlân, yayımlandığı

¹⁵⁵ Çamoğlu (Poroy-Tekinalp), a.g.e.,s.198; Pulaşlı, a.g.e. s.519 ; Bilge, a.g.e.s.87.

¹⁵⁶ Y.12 HD, 6.5.1991 tarih ve E./ 4030, K./5590 sayılı kararı(Talih Uyar, **Gereğçeli- Notlu, İçtihatlı, İcra Ve İflas Kanunu** C. 4 , İzmir: 1997, s.5385).

¹⁵⁷ Bilge a.g.e.s. 173; Kırca , a.g.e., s. 194,199.

günü takip eden iş gününden itibaren hüküm ifade eder (TTK.m. 38/I). İlân edilen bu kayıtlar, TTK'nun 38/l. maddesi gereğince nerede bulunursa bulunsun üçüncü kişiler hakkında hüküm ifade edecektir. Ancak, basiretli bir iş adamının alacağı normal tedbirlerle ilânın öğrenilmesine veya okunmasına imkan olmadığı durumlarda, hükmü bu durumdaki üçüncü kişiler aleyhine uygulamamak gerekir. Örneğin uzaklık, hava şartları gibi sebeplerle ticaret sicil gazetesinin yayınlandığı günde Türkiye'nin her tarafına dağıtılması mümkün olmayabilir¹⁵⁸.

Ticaret Sicilinin olumlu etkisi gereğince, üçüncü kişilerin kendileri hakkında hüküm ifade etmeye başlayan sınırlandırmaya ilişkin kayıtları(TTK.m.38/ I) bilmedikleri yolundaki iddiaları dinlenmez(TTK.m.39/I)¹⁵⁹. Örneğin, yönetim kurulunun en az üç üyesinin şirketi birlikte temsil edeceği kararlaştırılmış ve durum tescil ve ilân edilmişse (TTK.m. 321/II) artık bundan sonra üçüncü kişilerin iki üyenin katılımıyla yapacağı hukukî işlemler şirketi bağlamayacaktır. Fakat, şirketin her halde böyle bir işleme icazet vermesi mümkündür¹⁶⁰.

Ticaret siciline tescil ve ilân edilen sınırlandırmaların şirket adına olumlu etkisi mutlak değildir. TTK'nun 39/l. maddesi sınırlandırmayı tescil ve ilân ettiren şirketin hukukî menfaatlerini koruyan bir hükümdür. Anonim şirketin hukukî menfaatlerinin korunmasının söz konusu olmadığı durumlarda, bu hüküm

¹⁵⁸ Yaşar Karayağçın, " Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tescilin Etkileri" ,**BATİDER**, C.8,Sa. 2: 1-29, (1975) s.15,16 ; Bilge, a.g.e.,s. 176,177.

¹⁵⁹ Arkan, a.g.e.,s.236; Domaniç, TTK .Şerhli..., s. 226.

¹⁶⁰ Y.11.HD, 14.4.1977 tarih ve E./1080, K./ 1903 sayılı kararı (Eriş, Açıklamalı- İçtihatlı, TTK ..., 1992, s.905.

üçüncü kişiler aleyhine uygulanmamalıdır¹⁶¹. Örneğin, yönetim kurulu üyelerinden B ve C'nin birlikte temsili kararlaştırılmak istenmesine karşın, şirket yanlışlıkla B ve D'yi birlikte temsilci olarak sınırlandırmışsa üçüncü kişiler tescil ve ilân edilenin aksine gerçekte B ve C'nin birlikte temsiline kararlaştırıldığını her türlü delille iddia ve ispat edebilmelidir (MK .m.7)¹⁶².

Temsil yetkisinin sınırlandırılmasının üçüncü kişilere etkisi söz konusu olduğunda hukuki görünüş (görünüşe güven, dış görünüş) teorisi de uygulama alanı bulacaktır¹⁶³. Hukuki görünüş teorisi, başka kişiler tarafından ticaret siciline tescil veya ilân yoluyla ya da başka bir şekilde yaratılan görünüşe güvenen kişileri koruyan genel bir teoridir¹⁶⁴.

Konumuz açısından değerlendirildiğinde, tescil ve ilân edilen sınırlandırmaya ilişkin kayıtlar, talep eden şirketin iradesine uygun olmasa bile, şirket böyle bir görünüşe sebep olduğu ve bu görünüşü sürdürdüğü için bu sınırlandırmalar iyiniyetli üçüncü kişilere karşı geçerli olacaktır(MK.m.2)¹⁶⁵.

---

¹⁶¹ Fahiman Tekil **Ticari İşletme Hukuku** (İstanbul:1981), s.105; Bilge a.g.e.,s.221.

¹⁶² Karayalçın, **Türk Hukukunda Ticaret Siciline...**, ş. 17; Kırca a.g.e.,s.91.

¹⁶³ Ahmet Battal " Ticaret Sicilinin Müspet Fonksiyonun ve Temsile İlişkin Sonuçlarının Dış Görünüş Teorisi Açısından incelenmesi", **BATİDER**, C.19 , Sa.1 : 83-101, (1997), s.84 vd; Esener,a.g.e.,s.220 vd.

¹⁶⁴ Karayalçın, **Türk Hukukunda Ticaret Siciline...**,s.24.

¹⁶⁵ Bilge,a.g.e.,s.240;Tekil,Ticari İşletme...,s.175.

Örneğin, anonim şirket, yönetim kurulu üyelerinden B' ye şirketi tek başına temsil yetkisi vermesine karşın, ticaret siciline hataen C'yi tescil ve ilân ettirmişse, böyle bir dış görünüşe inanarak iyiniyetle işlem yapan üçüncü kişinin yapmış olduğu sözleşme, şirketi bağlayacaktır¹⁶⁶.

Yine ticaret sicilinde geçerli bir sınırlandırmaya rağmen, şirket üçüncü kişilerde, böyle bir sınırlandırma olmadığı izlenimini yaratıyorsa, sınırlandırmanın şirketçe ileri sürülmesi iyiniyet kurallarıyla bağdaşmaz.(MK.m.2,3)¹⁶⁷. Örneğin, temsil yetkisi şube işleriyle sınırlandırılan bazı yönetim kurulu üyeleri, merkezi ilgilendiren hususlarda şirketi üçüncü kişilere karşı temsil ediyor ve şirketçe de bu duruma göz yumuluyorsa, sonradan yapılan bir işlemde şirketin, bu üyelerin merkezi temsil edemeyeceğini iddia etmesi hakkaniyete uygun düşmeyecektir (MK.m.2). Üçüncü kişilerin sicilin gerçeği yansıtmadığını (MK.m.7),yani gerçekte bu üyelerin temsil yetkilerinin genişlediğini ispatlayabildiği durumlarda, sınırlandırma geçersiz hale gelecektir¹⁶⁸.

Yönetim kurulunun temsil yetkisi asıl olup, bu yetkiye getirilen sınırlandırmalar ise istisnadır. O halde sınırlandırmadan kaynaklanan bu durumun, şirket ile ilişkili üçüncü kişilere etkili vasıtalarla duyurulması gerekmektedir¹⁶⁹.

Oysa, sınırlandırmaya ilişkin ilânların yayımlandığı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, aleniyeti sağlamak açısından istenileni vermekten uzaktır. Zira, fihrist

¹⁶⁶ Böyle bir halde Sungur-Boran,yolsuz tescilden dolayı yaratılan hukukî görünüşün haklılığının sözleşmeyi ayakta tutamayacağını ancak tazminat sorumluluğunu gerektireceğini savunmaktadır. Bkz. Halis Sungur-Kamil Boran, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**(C.1 , İstanbul: 1957) s.475 aynı görüş Karahan, Ticari İşletme ..., s.114.

¹⁶⁷ Kırca, a.g.e., s. 91.

¹⁶⁸ Y.T.D., 17.4.1973 tarih ve E./ 1925, K./1767 sayılı kararı (Eriş, Açıklamalı –İçtihatlı, TTK..., 1992, s.912).

¹⁶⁹ Battal a.g.e.,s.92 vd; Karayalçın, Türk Hukukunda Ticaret Siciline ...,s.15 vd.

ve sistematik bir sıradan yoksun olan bu gazete sınırlı sayıda basılıp o gün ilanı çıkmış kişilere elden ya da posta ödemeli ulaştırılmaktadır¹⁷⁰.

Bu nedenle, ticaret sicil gazetesindeki sınırlandırmaya dair ilânların takip edilmesinde ve duyurulmasında çıkabilecek aksaklıkların önlenmesi için, bunun yan araçlarla desteklenmesi gerekmektedir. Bunun için ayrıca sınırlandırmanın şirket merkezi içinde ilân edilmesi, ilgililere durumun yazılı tebliği ve gazetelerde ilân mecburiyeti getirilebilir. Böyle bir durumda, hukukî görünüşe güvenin korunması gerektiği iddiası da önlenmiş olacaktır¹⁷¹.

7. 2. Geçerli Sınırlandırmaların Tescil Ve İlân Edilmemesi Halinde

Yönetim kurulunun temsil yetkisine getirilen sınırlandırmalar, tescil ve ilân edilmemişlerse iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezler. Sicilin olumsuz etkisi gereği tescil ve ilân edilmeyen böyle bir kayıt ancak üçüncü kişilerin sınırlandırmayı bildikleri ispatlanmak şartıyla şirketçe iddia edilebilir. (TTK.m.39/II)¹⁷². Bu halde üçüncü kişinin kusur ve ihmali nedeniyle sınırlandırmayı bilmiyor olması kötüniyetli sayılma için yeterli olmayıp, fiili bilme (müspet vukuf) durumu ispatlanmalıdır¹⁷³.

Üçüncü kişilerin tescil ve ilân edilmeyen sınırlandırmayı bilmesi değişik şekiller de olabilir. Örneğin, gönderilen sirkülerin üçüncü kişiye ulaşması, özel bir gazetede yapılan ilânın görülmüş ve okunmuş olması, başka bir kişiden

¹⁷⁰ Mehmet Emin Bilge, " İlânın Ticaret Sicilinin Sahip olduğu Hukuki Etkiler Üzerindeki Rolü," **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.3, Sa.1:263-273 (1999), s.264 ; Akev, a.g.e.,s.92.

¹⁷¹ Battal a.g.e.,s.99 vd.

¹⁷² Pulaşlı, a.g.e., s.260; Kirca, a.g.e ,s.142; Arkan, a.g.e.,s.273 .

¹⁷³ Çamoğlu (Poroy-Tekinalp), a.g.e.,s 171; İmregün ,Anonim Ortaklıklar...,s.220.

durumun öğrenilmesi gibi hallerde artık üçüncü kişi sınırlandırmayı bilmediğini iddia edemez¹⁷⁴.

Yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılmasına ilişkin tescil ve ilân bildirici etkiye sahiptir¹⁷⁵. Yani tescil ve ilân edilmese dahi sınırlandırma mevcuttur. Yine, TTK'nun 39/II maddesinde düzenlenen ticaret sicilinin olumsuz etkisi üçüncü kişileri korumaya yönelik bir hükümdür. O halde tescil ve ilân edilmemesine rağmen böyle bir sınırlandırma varsa, üçüncü kişilerin buna dayanarak yaptığı işlemler geçerli olacaktır¹⁷⁶. Örneğin, tescil ve ilân edilmemesine rağmen yönetim kurulu üyelerinden A,şirketi tek başına temsile yetkili kılınmışsa, A ile sözleşme yapan üçüncü kişiye karşı şirket, sınırlandırmanın tescil ve ilân edilmediği iddiasında bulunamayacaktır¹⁷⁷.

¹⁷⁴ Bilge, Ticaret Sicili..., s.199; Karayalçın, Türk Hukukunda Ticaret Siciline...,s.18 .

¹⁷⁵ Kırca, a.g.e., s.151,152; Karahan, Anonim...,s.137; Karayalçın Türk Hukukunda Ticaret Siciline..., s. 7.vd.

¹⁷⁶ Bilge, Ticaret Sicili...,s.205; Çamoğlu (Poroy- Tekinalp), a.g.e, s. 306 .

¹⁷⁷ "... yönetim kurulu kararının Ticaret Siciline tescil ve ilân edilmesi, bu kararın geçerlilik koşulu değildir. TTK'nun 321. maddesinde öngörülen tescil ve ilân, iyiniyetli üçüncü kişileri korumak amacıyla getirilmiştir." Y.12 HD., 30.12.1993 tarih ve E./6430, K./20481 sayılı kararı (Eriş, Açıklamalı-İçtihatlı, Anonim ..., s.240,241).

ALTINCI BÖLÜM

YÖNETİM KURULUNUN TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASININ GEÇERSİZ YA DA ETKİSİZ OLDUĞU HALLER

1. GENEL OLARAK

Yönetim kurulunun temsil yetkisi sadece kanunun izin verdiği hallerde tescil ve ilân edilmek şartıyla sınırlandırılabilir. Esasen bu sınırlandırmalar, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı geçerli sayılan, başka bir anlatımla üçüncü kişilerin iyiniyetini bertaraf eden kayıtlardır.

İşte bu bölümde, yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılmayacağı yani böyle bir kaydın iyiniyetli üçüncü kişilere karşı geçersiz olacağı, bazı durumlarda ise geçerli bir sınırlandırmaya rağmen kaydın üçüncü kişileri bağlamayıp etkisiz kalacağı haller tespit edilecektir.

2. KONU VEYA MİKTAR BAKIMINDAN SINIRLANDIRMA

TTK'nun 319/ II. maddesinde " ... temsil selâhiyetinin ve idare işlerinin hepsinin veya bazılarının idare meclisi azası olan murahhaslara veya pay sahibi olmaları zaruri bulunmayan müdürlere bırakılması ... " hükme bağlanmıştır. Madde bu ifade tarzıyla, temsil yetkisinin kısmen terhis edilebileceği ve konu veya miktar bakımından sınırlandırılabilen düşüncesini uyandırmaktadır. Halbuki, " TTK'nun 319. maddesi hükmü,

İsviçre Borçlar Kanununun 717. maddesinden iktibas edilmiş¹⁷⁸ olup, kaynak maddede temsil yetkisinin konu veya miktar bakımından sınırlandırılmasına ya da bu yetkinin kısmen murahhaslara terhis edilmesine izin verilmemiştir¹⁷⁹.

TTK. 319. maddesi, TTK 321. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde aynı sonuca ulaşmak mümkün olacaktır. Çünkü, şirket temsilcilerinin şirketin amaç ve konusuna dahil olan tüm işlemleri yapabileceğini belirten TTK'nun 321. maddesi, bunun istisnasının sadece birlikte temsil ya da merkez veya bir şube ile temsil yetkisinin sınırlandırılması olabileceğini ifade etmiştir¹⁸⁰.

Buna göre temsil yetkisinin gerek kısmi terhisi gerekse miktar veya konu bakımından sınırlandırılması tescil ve ilân edilemez. Her nasılsa bu hal, tescil ve ilân edilse dahi iyiniyetli üçüncü kişiler açısından geçersizdir¹⁸¹. Nitekim, sicilin olumlu etkisi (TTK m. 39/I) yalnızca kanunun tescilini emrettiği hususlara ilişkindir¹⁸².

Örneğin, yönetim kurulunun temsil yetkisini iki murahhas üyeye terhis ettiğini varsayalım. Bunlardan birinin ancak 10 milyar liraya kadar olan işlemlerde, diğerinin ise yalnız satış sözleşmelerinde şirketi temsil edeceği kararlaştırılmaz. Bu tür bir sınırlandırmanın tescil ve ilân

¹⁷⁸ Arslanlı, Anonim Şirketler... , s.132.

¹⁷⁹ Çamoğlu, Anonim... , s.177; Arslanlı, Anonim Şirketler...s.132.

¹⁸⁰ İmregün Anonim..., s.221 Tekil Anonim ..., s.175 ; Helvacı , a.g.e ., s.66 ; Y.11.H.D., 17.1.2000 tarih ve E. 1999/ 8298, K. 2000/19 sayılı kararı (YKD, 2000, C. 26,Sa. 6, s.893 vd).

¹⁸¹ Y.11 HD., 29.6.1982 tarih ve E./ 2638, K./ 3181 sayılı kararı (YKD, 1982, C.8 , Sa.6, s.1429).

¹⁸² Arslan, A.Ş .lerde Yönetim Yetkisinin... , s.67; Domaniç Anonim Şirketler..., s.524; Pulaşlı, a.g.e, s.262 .

edilmesi üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırmaz. Bu halde şirket, temsilcilerin sınırlandırmayı aşan tüm işlemlerinden sorumlu olur¹⁸³.

3. KANUNUN İZİN VERDİĞİ SINIRLANDIRMA ŞARTLARININ OLUŞMAMASI

Yönetim kurulunun temsil yetkisi, yalnızca kanunun izin verdiği durumlarda ve belirli şekil kurallarına uyulmak şartıyla sınırlandırılabilir. Bundan önceki açıklamalarımızda, bu sınırlamaların neler olabileceği ve ne şekilde yapılabileceği belirtilmiştir.

İşte belirlenen bu esaslara uyulmadan yapılacak bir sınırlandırma, üçüncü kişilere karşı iddia edilemeyen geçersiz bir sınırlandırma olacaktır. Örneğin yönetim kurulunun temsil yetkisinin yer itibarıyla sınırlandırılması merkez ya da bir şube işleriyle sınırlandırmaya münhasırdır¹⁸⁴. Yönetim kurulunun temsil yetkisinin bir mağaza ya da coğrafi bir bölge ile sınırlandırılması, yetkiye caiz olmayan bir sınırlandırma getirmektedir¹⁸⁵. Yine, yönetim-kurulunun temsil yetkisini bir tek murahhas üyeye terhis ettiği durumlarda (TTK. m. 319/ II) murahhas üyenin temsil yetkisi mutlak olup, örneğin bu yetki diğer murahhas müdürlerle , birlikte temsil ile sınırlandırılmaz. Böyle bir kayıt, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı iddia edilemeyen geçersiz bir sınırlandırmadır¹⁸⁶.

---

¹⁸³ Ömer Teoman, *Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukukî Mütalaalar ,1992 – 1993* (C.1, Ankara : 1995), s.72; Bilge, *Ticaret Sicili ...* , s.168.

¹⁸⁴ Tekil, *Anonim...*, s.175; Çamoğlu, *Anonim...*, s. 80 .

¹⁸⁵ Kirca a.g.e ., s.154; Arkan , a.g.e; s.162 .

¹⁸⁶ İmregün, *Anonim Ortaklıklar...*,s.222; Arslanlı *Anonim Şirketler...*s.136 .

Sınırlandırmaya ilişkin şartların oluşmaması hali, esasa ilişkin olabileceği gibi şekle ilişkin de olabilir. Örneğin sınırlandırmanın esas sözleşmeyle düzenlenmemesi ya da bunun tescil edilmesine rağmen ilân edilmemesi, üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırmaz (TTK. m. 38/I)¹⁸⁷

4. HAKSIZ FİİL HALİNDE SINIRLANDIRMA

TTK'nun 321/V. maddesine göre: "temsile veya idareye selâhiyetli olanların vazifelerini yaptıklarını sırada işledikleri haksız fiillerden anonim şirket mesul olur...". Bu prensip yalnız temsilcileri değil, şirketin diğer memur ve işçilerini de kapsayacak şekilde MK. 'nun 48, BK'nun 55 ve 100. maddelerinde de kabul edilmiştir¹⁸⁸.

Anonim şirketler yukarıda belirtilen hükümler gereğince gerek temsilcilerinin gerekse diğer hizmetlilerinin şirket işlerini yaptıkları sırada üçüncü kişilere verdikleri zararlardan sorumludur¹⁸⁹. Şirketin haksız fiil sebebiyle sorumlu tutulabilmesi için bu görevlilerin temsil yetkisine sahip olmaları gerekmeyip, zararın şirket işlerinin yapıldığı sırada gerçekleşmesi gerekli ve yeterlidir¹⁹⁰.

Tüm bu açıklamalarımız ışığında değerlendirildiğinde yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılması, bu üyelerin şirket işlerini

¹⁸⁷ Y.H.G.K, 6.7.1994 tarih ve E./ 19- 332, K. / 499 sayılı kararı (Ertekin- Karataş, a.g.e. , s.182,183.

¹⁸⁸ Arslan, A.Ş 'lerde Yönetim Yetkisinin... s.150; Domaniç, Anonim Şirketler...,s.526; Helvacı, a.g.e.,s.11.

¹⁸⁹ Y.11.HD.,12.9.1994 tarih ve E./2175,K./6157 sayılı kararı (Eriş,Açıklamalı -İçtihatlı Anonim...,s.243).

¹⁹⁰ İmregün, Anonim Ortaklıklar..., s.226; Tekil, Anonim...,s.176.

gördükleri sırada işledikleri haksız fiillerden şirketin sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Bu anlamda haksız fiil halinde yönetim kurulunun temsil yetkisini sınırlandırılması, şirketin sorumluluğunda herhangi bir değişiklik yaratmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir sınırlandırma haksız fiil halinde” etkisiz sınırlandırma” olarak düşünülmelidir¹⁹¹.

Örneğin, yönetim kurulunun temsil yetkisinin yer itibarıyla sınırlandırılmasına rağmen, bazı üyelerin yetkili olmadıkları bir şubenin işlerini görürken işlemiş oldukları haksız fiillerden anonim şirket, TTK.m.321/V gereğince sorumlu olup, TTK.m.321/II gereğince temsil yetkisine getirilen sınırlandırma şirket lehine ya da üçüncü kişiler aleyhine bir değişiklik yaratmaz. Yani bu halde sınırlandırma etkisizdir.

5. PASİF TEMSİL HALİNDE SINIRLANDIRMA

Anonim şirketin pasif temsili söz konusu olduğunda, birlikte temsille sınırlandırılan yönetim kurulu üyelerinden her biri (TTK.m.321/II) şirkete karşı yapılacak ihtar, ihbar ve tebligatı yetkili temsilci sıfatıyla alabilir (Teb.K.m.12)¹⁹². Bu halde yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılması şirket lehine ya da üçüncü kişiler aleyhine bir değişiklik yaratmaz. Dolayısıyla şirketin pasif temsil halinde, birlikte temsil ile sınırlandırmanın sonucu kendisini etkisizlik olarak gösterecektir¹⁹³.

¹⁹¹ Domaniç, Anonim Şirketler..., s.526; Arslanlı, Anonim Şirketler..., s.149 vd.

¹⁹² İmregün, Anonim Ortaklıklar...,s.220; Çamoğlu (Poroy- Tekinalp), a.g.e, s.303; Pulaşlı, a.g.e, s. 259; Helvacı, a.g.e, s.67 ; Y12 HD ., 12.2.1990 tarih ve E./ 11480, K./ 987 sayılı kararı (Ahmet Uğur Turan, Tebligat Hukuku- Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat, Ankara: 1998, s.62).

¹⁹³ Domaniç Anonim Şirketler..., s.526.

Ancak, pasif temsil halinde sınırlandırmanın etkisiz olması yalnızca yönetim kurulunun birlikte temsil ile sınırlandırılması halinde söz konusu olup, diğer sınırlandırmalar üçüncü kişiler açısından geçerli ve etkili olacaktır. Örneğin, bir şubeyi temsil ile yetkisi sınırlandırılan yönetim kurulu üyesi, merkeze ilişkin bir tebligatı; ya da temsil yetkisi murahhas üyelere terhis edilen diğer üyeler şirkete ilişkin bir tebligatı yetkili temsilci sıfatıyla alamaz (Teb . K . m. 12/ I) .¹⁹⁴ Bu kişiler şirkete ilişkin tebligatları ancak temsile yetkili üye olmaması halinde alabileceklerdir (Teb.K .m. 13, Teb. K. T. m.18)¹⁹⁵.

6. GEÇERSİZ SINIRLANDIRMALARIN ÜÇÜNCÜ KİŞİLER AÇISINDAN ETKİSİ

Yönetim kurulunun temsil yetkisine getirilen kanunun uygun görmediği sınırlandırmalar, şirketin temsilinde üçüncü kişiler açısından geçersiz olup, bu tür sınırlandırmalar, ancak iç ilişkide şirket yönetimine dair bir talimat niteliğini taşır¹⁹⁶.

Ticaret sicilinin olumlu etkisi yalnızca kanunun tescil ve ilânını öngördüğü hususlara ilişkindir. Anonim şirket, kanunun uygun görmediği geçersiz bir sınırlandırmayı tescil ve ilân ettirse dahi, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı bunu iddia edemez. Başka bir anlatımla, temsil yetkisine

¹⁹⁴ Y.12 HD, 19.2.1993 tarih ve E.1992/ 1470, K.1993/ 3066 sayılı kararı (Timuçin Muşul, Tebligat Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul: 1998, s. 75).

¹⁹⁵ Ejder Yılmaz- Tacar Çağlar , Tebligat Hukuku (C. 1 , B. 3 Ankara: 1999), s.523; Ersin Çamoğlu, "Şirketlerde Adli Tebligat Kimlere Yapılır," İ.H.F.M., C.28, Sa. 2: 382-406 (1962), s.396,397.

¹⁹⁶ Tekil, Anonim..., s.175; Çamoğlu, Anonim..., s176; Arslan, A.Ş. 'lerde Yönetim Yetkisinin ..., s.67.

getirilen bu tür sınırlandırmalar, ancak hüsünüyet sahibi olmayan üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir (TTK. m. 321/II)¹⁹⁷.

Hüsünüyet kavramı, yönetim kurulunun temsil yetkisine getirilecek sınırlandırmalar açısından TTK. m. 321/ II' de öngörülmüş olup, MK. m.3 'teki tanımına nazaran daha dar yorumlanmalıdır. Nitekim, MK.m.3'te hüsünüyeti ortadan kaldıran hal, kendisine hukukî sonuç bağlanan hususu bilme ya da bilmeyi gerekme olmasına karşın, TTK. m.321/ II 'de düzenlenen hüsünüyet bu iki halden yalnız bilmeyi kapsamaktadır¹⁹⁸.

Yine, şirket konusuna dahil olan işlemler için temsil yetkisinin sınırlanamaması üçüncü kişiler lehine kabul edilmiş bir esastır. O halde TTK . m. 321/II' de öngörülen hüsünüyet kavramını üçüncü kişiler lehine, yani dar yorumlamak kanun koyucunun iradesine uygun bir çözüm yolu olacaktır¹⁹⁹.

Temsil yetkisinin sınırlandırılmasının geçersiz olduğu durumlarda, şirketin temsilinde kanunî temsil usulü uygulanır. Yani bu halde anonim şirket, yönetim kurulu üyelerinden herhangi ikisinin sözlü beyanıyla ya da imzasıyla bağlı kalır (TTK. m.317, 321/ III)²⁰⁰.

Ancak kanunî temsil usulüne kıyasla geçersiz bir sınırlandırmada üçüncü kişiler lehine başka bir temsil usulü benimsenmiş olabilir. Bu halde ise ticaret sicilindeki kayda güvenerek işlem yapan iyiniyetli üçüncü kişilerin zarar görmesi söz konusudur.

¹⁹⁷ İsmail Kırca, " Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen ve Tescilli Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi," **BATİDER**, C.17, Sa. 3: 149 – 158, (1994), s.156 ; Bilge, Ticaret Sicili...s.170.

¹⁹⁸ Çamoğlu (Poroy- Tekinalp), a.g.e, s.304, 305; İmregün, TTK. 'na Göre Ticaret ..., s. 292.

¹⁹⁹ Karayalçın, Ticaret Hukuku Dersleri..., s.267; Çamoğlu (Poroy- Tekinalp), a.g.e .s.305.

²⁰⁰ Helvacı ,a.g.e, s.67; Pulaşlı, a.g.e s. 259.

Örneğin, esas sözleşmede terhis yetkisi veren karar olmaksızın, yönetim kurulunun temsil yetkisini bir tek murahhas üyeye terhis ettiğini ayrıca durumun tescil ve ilân edilmiş olduğunu varsayalım. Bu halde murahhas üye tek başına şirket namına üçüncü kişilerle hukukî işlem yaparsa; anonim şirket, temsil yetkisinin geçersiz bir şekilde sınırlandırıldığını ve yapılan işlemin şirketi bağlamadığını iddia edebilir.

Kanaatimizce böyle durumlarda ticaret sicilindeki kayda güvenerek iyiniyetle işlem yapan üçüncü kişinin iyiniyeti korunmalı, yani şirket yapılan işlemin kendisini bağlamadığı iddiasında bulunamamalıdır. Zira, yukarıdaki örneğimizde şirket, kanunun uygun görmediği bir şekilde temsil yetkisini sınırlandırıp bunu tescil ve ilân ettirmiş, üçüncü kişilerde böyle bir sınırlandırmanın var olduğuna dair bir dış görünüş yaratmıştır. İyiniyetli üçüncü kişi ise ticaret siciline güvenerek böyle bir işleme girişmiştir. Kendisinden ayrıca esas sözleşmeyi incelemesini istemek ticarî hayattaki güven ve çabukluk ilkelerini zedeler nitelikte olacaktır. Öyleyse şirket üçüncü kişilerde böyle bir dış görünüş yarattığından ve kendi kusuruna dayanarak bir hakkın varlığını ileri sürmesi iyiniyet kurallarıyla bağdaşmayacağından (MK.m.2) yapılan işlemle bağlı kalmalıdır²⁰¹.

Geçersiz sınırlandırma halinde şirket, yapılan işlemde üçüncü kişilere bağlı kalır. Fakat şirketin iç ilişkide sınırlandırmayı ihlâl eden yönetim kurulu üyesine rücu etmesi mümkündür²⁰².

²⁰¹ Aynı görüş için bkz. Battal, a.g.e., s.100; Bilge, a.g.e., s.226; Karayalçın, Türk Hukukunda Ticaret Siciline ..., s.29 vd.; Domaniç Anonim Şirketler..., s.519.

²⁰² Arslan, A. Ş'lerde Yönetim Yetkisinin..., s.67, 68; Pulaşlı, a.g.e, s.261.

SONUÇ

Anonim şirketleri temsile yetkili organ yönetim kuruludur (TTK.m.317). Yönetim kurulu anonim şirketin ehliyetine giren tüm hususlarda şirketi temsil yetkisine sahiptir (TTK.m.321/I). Bu yetki şirketin iradesi ile iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ancak Ticaret Kanununun izin verdiği hallerde tescil ve ilân edilmek şartıyla sınırlandırılabilir. Kanunun iyiniyetli üçüncü kişilere karşı yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılmasına izin verdiği haller şunlardır:

Yönetim kurulunun temsil yetkisi şirketin işletme konusu ile sınırlandırılabilir. Zira, anonim şirket ortakları şirket esas sözleşmesini düzenlerken şirketin işletme konusuna giren işlemleri kanuni sınırlar içerisinde istedikleri gibi belirleyip böylece şirket temsilcilerinin ve ilk başta da yönetim kurulunun temsil yetkisini istedikleri gibi sınırlandırabilirler (TTK.m.137,271,321/I). İşletme konusunun tespiti aynı zamanda anonim şirketin ehliyetini belirler(TTK.m.137). Yönetim kurulunun işletme konusu dışında üçüncü kişilerle yapmış olduğu hukukî işlemler yok hükmünde olup, şirketin bu işlemlere icazet vererek geçerlilik kazandırması da mümkün değildir. Halbuki diğer sınırlandırma hallerinde, yönetim kurulunun sınırlandırmayı aşan hususlarda üçüncü kişilerle yapmış olduğu işlemler şirketi bağlamamakla birlikte, şirket bu işlemlere icazet vererek geçerlilik kazandırabilir. Dolayısıyla bundan sonra belirlenecek olan sonuçlar, yönetim kurulunun işletme konusuyla sınırlandırılmasına ilişkin olmayacaktır.

Yönetim kurulunun temsil yetkisi esas sözleşmeye konulacak bir kayıtla merkezin veya bir şubenin işlerine hasrolunabilir (TTK.m.321/II). Yani yer itibarıyla sınırlandırılabilir. Temsil yetkileri merkez veya bir şube ile sınırlandırılan yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkileri, ayrıca buldukları yerde birlikte temsil şartıyla da sınırlandırılabilir. Ancak farklı yerleri temsil etmek üzere temsil yetkileri sınırlandırılan yönetim kurulu üyelerinin ayrıca birlikte temsili şart koşulamaz. Zira, böyle bir kayıt yer itibarıyla sınırlandırmanın genişletilmesine yol açar.

Şirket esas sözleşmesinde hüküm bulunmak şartıyla yönetim kurulunun temsil yetkisi, birlikte temsil ile sınırlandırılabilir (TTK.m.321/III). Ayrıca ticarî mümessilin temsil yetkisi diğer tacir yardımcılarında daha geniş olduğundan, yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisi, bir ticarî mümessille ve birlikte temsil kaydıyla sınırlandırılabilir. Ancak bu halde, yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisinin kapsamı, ticarî mümessille tanınan temsil yetkisi kadar daralmaz. Aksine, ticarî mümessilin temsil yetkisi yönetim kurulu üyesine tanınan temsil yetkisi kapsamında genişler.

Yönetim kurulunun temsil yetkisi, şirket esas sözleşmesinde yapılacak bir düzenleme ile murahhas üyelere terhis edilirse; bu yetki belirli üyeler itibarıyla sınırlanır(TTK.m.319/I). Ayrıca belirlenen bu üyelerin temsil yetkilerinin birlikte temsil ile ya da yer itibarıyla sınırlandırılması mümkündür. Yönetim kurulunun temsil yetkisinin murahhas üyelere ve murahhas müdürlere terhisi halinde de yukarıdaki sınırlandırmalar söz konusu olur. Yine bu halde şirketin temsili açısından aynı yetkilere sahip olan murahhas üyelerle murahhas müdürlerin birlikte temsili kararlaştırılabilir. Ancak yönetim kurulunun temsil yetkisini murahhas müdürlere terhisi halinde en az bir yönetim kurulu üyesine şirketi temsil yetkisi verilmelidir(TTK.m.319/I). Bu halde yani yönetim kurulunun temsil yetkisi bir murahhas üye ile bir ya da birkaç murahhas müdüre terhis edilmişse belirlenen murahhas üyenin temsil yetkisi herhangi bir şekilde sınırlandırılmaz.

Anonim şirketin tasfiyesi halinde ayrıca tasfiye memuru atanmamışsa yönetim kurulu, hem tasfiye memuru sıfatıyla tasfiye işlerinden kaynaklanan temsil yetkisini, hem de yönetim kurulu sıfatıyla ve tasfiye işleri dışında kalan işlemlerdeki temsil yetkisini kendisinde toplar (TTK.m.441/I). Yönetim kurulunun tasfiye işlerine dair temsil yetkisi, şirket genel kurulunca alınacak bir kararla ve her türlü kayıtlarla sınırlandırılabilir (TTK.m.450/I,221).

Ticaret Kanununa göre yukarıda belirtilen sınırlandırmalar, tescil ve ilân edilmişse iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir. Bu halde ticaret sicilinin olumlu etkisi gereğince, üçüncü kişilerin kendileri hakkında hüküm ifade etmeye

başlayan sınırlandırmaya ilişkin kayıtları bilmedikleri yolundaki iddiaları dinlenmez (TTK.m.39/1). Ancak, sınırlandırmaya ilişkin tescil ve ilân gerçekleri yansıtmıyorsa üçüncü kişiler bunun aksini her türlü delil ile iddia ve ispat edebilmelidir (MK.m.7). Zira, TTK.'nun 39/1.maddesi sınırlandırmayı tescil ve ilân ettiren şirketin hukukî menfaatlerini koruyan bir hükümdür. Anonim şirketin hukukî menfaatlerinin korunmasının söz konusu olmadığı durumlarda, bu hüküm üçüncü kişiler aleyhine uygulanmamalıdır.

Yönetim kurulunun temsil yetkisine getirilen sınırlandırmaların sona ermesi halinde tescil ve ilân edileceklerine dair Ticaret Kanununda bir hüküm yoktur. Ancak, BK.m.452'de ticarî mümessiller için öngörülen böyle bir zorunluluk TTK.m.1 göndermesiyle Ticaret Kanunda da uygulama bulmalıdır. Nitekim, temsil yetkisine getirilebilecek sınırlandırmaların tescil ve ilân edilmelerine rağmen, bunların kaldırılmaları halinde böyle bir yükümlülüğün öngörülmemesi ticarî hayattaki güven ilkesi ile bağdaşmaz.

Temsil yetkisinin sınırlandırılmasının üçüncü kişilere etkisi söz konusu olduğunda hukukî görünüş teorisi de uygulama alanı bulmalıdır. Hukukî görünüş teorisi, başka kişiler tarafından ticaret sicilinde tescil veya ilân yoluyla ya da başka bir şekilde yaratılan görünüşe güvenen kişileri koruyan genel bir teoridir. Konumuz açısından değerlendirildiğinde tescil ve ilân edilen sınırlandırmaya ilişkin kayıtlar, talep eden şirketin iradesine uygun olmasa bile, şirket böyle bir hukukî görünüşe sebep olduğu ve bu görünüşü sürdürdüğü için bu sınırlandırmalar iyiniyetli üçüncü kişilere karşı geçerli olmalıdır.

Yönetim kurulunun temsil yetkisi asıl olup, bu yetkiye getirilen sınırlandırmalar ise istisnadır. O halde sınırlandırmadan kaynaklanan bu durumun, şirket ile ilişkili üçüncü kişilere etkili vasıtalarla duyurulması gerekmektedir. Oysa sınırlandırmaya ilişkin ilânların yayımlandığı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, aleniyeti sağlamak açısından istenileni vermekten uzaktır. Zira, fihrist ve sistematik bir sıradan yoksun olan bu gazete sınırlı sayıda basılıp o gün ilânı çıkmış kişilere elden ya da posta ödemeli

ulaştırılmaktadır. Bu nedenle, ticaret sicil gazetesindeki sınırlandırmaya dair ilânların takip edilmesinde ve duyurulmasında çıkabilecek aksaklıkların önlenmesi için ayrıca sınırlandırmanın şirket merkezi içinde ilân edilmesi, ilgililere durumun yazılı tebliği ve gazetelerde ilân mecburiyeti getirilebilir. Böyle bir durumda hukukî görünüşe güvenin korunması gerektiği iddiası da önlenmiş olacaktır.

Diğer taraftan yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılması, bu üyelerin şirket işlerini gördükler sırada işledikleri haksız fiillerden şirketin üçüncü kişilere karşı sorumluluğunu kaldırmaz. Bu anlamda haksız fiil halinde yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlandırılması "etkisiz sınırlandırma" olarak düşünülmelidir. Yine, şirketin pasif temsili söz konusu olduğunda birlikte temsilcilerden her biri şirketi tek başına temsil edebilir. Dolayısıyla şirketin pasif temsili halinde birlikte temsil ile sınırlandırmanın sonucu, kendini etkisizlik olarak gösterir. Etkisiz sınırlandırma halleri şirketin temsili açısından üçüncü kişiler aleyhine ya da şirket lehine herhangi bir değişiklik yaratmaz.

Ticaret Kanununa göre yönetim kurulunun temsil yetkisi iyiniyetli üçüncü kişileri korumak bakımından sadece kanunun izin verdiği hallerde tescil ve ilân edilmek şartıyla sınırlandırılabilir. Esasen bu sınırlandırmalar, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı geçerli sayılan, başka bir anlatımla üçüncü kişilerin iyiniyetini bertaraf eden kayıtlardır. Bu anlamda yönetim kurulunun temsil yetkisi, şirket konusuna giren işlemler bakımından veya miktar bakımından sınırlandırılmaz. Yine, Ticaret Kanununun izin verdiği sınırlandırma şartlarının oluşmaması halinde bu yetki iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılmaz. Yönetim kurulunun temsil yetkisine getirilen kanunun uygun görmediği sınırlandırmalar tescil ve ilân edilse dahi şirketçe iyiniyetli üçüncü kişilere karşı iddia edilemez. Bu tür sınırlandırmalar ancak sınırlandırmayı bilen üçüncü kişilere karşı iddia edilebilir.

KAYNAKÇA

Akev, Sahir Talat. "Türk Ticaret Kanununun 321. Maddesindeki Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması", **II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara: 1985, s. 69-94.

Akünel, Teoman. **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, İstanbul: 1995.

Akyazan, Sıtkı. "Türk Ticaret Kanununun 137. Maddesinin Anlam ve Kapsamı Üzerine Bir İnceleme", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 7, Sa. 4: 829-840, 1974.

Ansay, Tuğrul. "Anonim Şirketlerin Kefil Olabilme Ehliyeti", **II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara: 1985, s. 357-371.

_____. "Anonim Şirketlerde Ehliyet Meselesi", **I. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası**, Ankara: 1960, s. 81-87.

Aral, Fahrettin. **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, B. 3, Ankara: 2000.

Arkan, Sabih. **Ticarî İşletme Hukuku**, B. 4, Ankara: 1998.

Arslan, İbrahim. "Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerin Sorumluluğu ve Şirket Adına Açılacak Sorumluluk Davasında Şirketin Temsili Sorunu", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara: 1999, s.119-147.

_____. **Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması**, Konya: 1994.

Arslanlı, Halil. **Anonim Şirketler**, İstanbul: 1960.

_____. **Kollektif ve Komandit Şirketler**, B. 2, İstanbul: 1960.

_____. **Türk Hukukunda Devletçiliğin Anonim Şirketin Ehliyeti Üzerine Tesiri**, İstanbul: 1942.

Atabek, Reşat. "Tasfiyeye Giren Anonim Şirketlerde İdare Heyetinin Durumu", **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 44, Sa. 9: 859-866, 1970.

Ayan, Mehmet. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B. 2, Konya: 1998.

_____. **Medeni Hukuk**, Konya: 1997.

Aybay, Aydın. **Borçlar Hukuku Dersleri Genel Bölüm**, B. 11, İstanbul: 1995.

Battal, Ahmet. "Ticaret Sicilinin Müsbet Fonksiyonunun ve Temsile İlişkin Sonuçlarının Dış Görünüş Teorisi Açısından İncelenmesi", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 19, Sa.1:83-101, 1997.

Bilge, Mehmet Emin. **Ticaret Sicili**, İstanbul: 1999.

_____. "İlânın Ticaret Sicilinin Sahip Olduğu Hukukî Etkiler Üzerindeki Rolü", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 3, Sa. 1:263-273, 1999.

Çamoğlu, Ersin. **Anonim Ortaklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukukî Sorumluluğu**, Ankara: 1972.

_____. "Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Kararlarının İcrasından Doğan Sorumluluğu Konusunda Yeni Gelişmeler", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 6, Sa. 2: 283-296, 1971.

_____. "Şirketlerde Adli Tebligat Kimlere Yapılır", **İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 28, Sa. 2: 382-406, 1962.

Çevik, Orhan Nuri. **Uygulamada Şirketler Hukuku**, B. 2, Ankara: 1994

_____. "Ticaret Şirketlerinin Bağışta Bulunabilme Ehliyetleri", **Ankara Barosu Dergisi**, Sa. 4: 555-574, 1991.

Domaniç, Hayri. **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Türk Ticaret Kanunu Şerhi II**, İstanbul: 1988.

_____. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. 1, İstanbul: 1988.

_____. "Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar", **Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, İstanbul: 1978, s. 309-348.

Eren, Fikret. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.1, B.6, İstanbul: 1998.

Eriş, Gönen. **Açıklamalı-Uygulamalı, Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara: 1995.

_____. **Açıklamalı-İçtihatlı, Türk Ticaret Kanunu, Ticarî İşletme ve Şirketler**, C. 1, B. 2, Ankara: 1992.

_____. **Açıklamalı-İçtihatlı, Türk Ticaret Kanunu, Ticarî İşletme ve Şirketler**, C. 1, B. 1, Ankara: 1987.

Ertekin Erol ve İzzet Karataş. **Uygulamada Ticarî Senetler**, B. 2, Ankara: 1995.

Erüreten, Bahir Mazhar. **Açıklamalı-Uygulamalı İçtihatlı Anonim Şirket Davaları**, İstanbul: 1988.

Esener, Turhan. **Selâhiyete Müstenit Temsil**, Ankara: 1961.

Franko, Nisim. "Ticaret Şirketlerinin Kefalet Ehliyeti", **II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara: 1985, s. 33-35.

Göle, Celal. "Ticarî İşletmelerin Merkez ve Şubesinin Tayini Sorunu", **Prof. Dr. Ernest Hirsch'in Hatırasına Armağan**, Ankara: 1986, s.178-189.

Helvacı, Mehmet. **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul: 1995.

İmregün, Oğuz. **Anonim Ortaklıklar**, B. 4, İstanbul: 1989.

_____. **Kara Ticaret Hukuku Dersleri**, B. 11, İstanbul: 1996.

_____. **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, İstanbul: 1989.

_____. "Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerin Ehliyeti ve Temsili", **II. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası**, Ankara: 1962, s. 275-296.

İpekçi, Nazmi. **Ticaret Şirketleri Tatbikatı, TTK. Şerhi**, İstanbul: 1998.

Karahan, Sami. **Anonim Şirketlerde Tasfiye**, Konya: 1998.

_____. **Ticarî İşletme Hukuku**, B.9, Ankara: 1999.

Karayalçın, Yaşar. **Ticaret Hukuku Dersleri, Şirketler Hukuku**, C. 2, B. 2, Ankara: 1973.

_____. "Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tescilin Etkileri", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 8, Sa. 2: 1-29, 1975.

_____. **Ticaret Hukuku I. Giriş - Ticarî İşletme**, B. 3, Ankara: 1968.

Kırca, İsmail. **Ticarî Mümessillik**, Ankara: 1996.

_____. "Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen ve Tescilli Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 17, Sa. 3: 149-158, 1994.

Kuntalp, Erden. "Ticaret Ortaklıklarının Ehliyeti", **II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara: 1985, s. 5-35.

Mimaroğlu, Sait Kemal. **Ticaret Hukuku, Ortaklıklar Hukuku Giriş, Genel Hükümler, Kollektif ve Komandit Ortaklıklar**, C. 2, Ankara: 1972.

Muşul, Timuçin. **Tebliğat Kanunu ve İlgili Mevzuat**, İstanbul: 1998.

Oğuzman Kemal ve Turgut Öz. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: 1995.

Öçal, Akar. **İsviçre Federal Mahkemesi Kararları**, C. 8, Sa. 3, Ankara: 1996.

Önen, Turgut. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B. 5, Ankara: 1999.

Özkorkut, Korkut. **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali**, Ankara: 1996.

Özsunay, Ergün. **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, B. 5, İstanbul: 1982.

Öztan, Bilge. **Tüzel Kişiler**, B. 2, Ankara: 1998.

Öztan, Fırat. **Kıymetli Evrak Hukuku**, B. 2, Ankara: 1997.

Poroy Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, B. 8, İstanbul: 2000.

Pulaşlı, Hasan. **Şirketler Hukuku**, B. 2, Konya: 1995.

Reisoğlu, Safa. **Borçlar Hukuku ve Genel Hükümler**, B. 13, İstanbul: 1999.

Reisoğlu, Seza. **Bankalar Kanunu Şerhi**, B. 3, Ankara: 1998.

Sungur Halis ve Kamil Boran. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.1, İstanbul: 1957.

Tekil, Fahiman. **Anonim Şirketler Hukuku**, B. 2, İstanbul: 1998.

_____. **Ticarî İşletme Hukuku**, İstanbul: 1981.

Tekinay Selahattin Sulhi, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B. 7, İstanbul: 1993.

Teoman, Ömer. **Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukukî Mütâlaalar, 1992–1993**, C.1, Ankara: 1995.

Turan, Ahmet Uğur. **Tebliğat Hukuku – Tebliğat Suçları ve İlgili Mevzuat**, Ankara: 1998.

Uyar, Talih. **Gerekçeli – Notlu, İçtihatlı, İcra ve İflas Kanunu**, C. 4, İzmir: 1997.

Ünal, Mehmet. "Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 11, Sa. 3: 49-84, 1982.

Yavuz, Cevdet. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, B. 3, Ankara: 2000.

Yılmaz Ejder ve Tacar aęlar. **Tebliğat Hukuku**, C. 1, B. 3, Ankara: 1999.

Zevkliler, Aydın. **Medeni Hukuk**, B. 5, İzmir: 1997.